

Organizácie výrobcov v sektore ovocia a zeleniny

Úrodná pôda pre konkurencieschopnosť, ak sa starostlivo udržiava

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Obsah

Body

01 – 24 | **Hlavné body**

01 – 08 | Prečo je táto oblasť dôležitá

09 – 24 | Čo sme zistili a čo odporúčame

25 – 88 | **Bližší pohľad na naše pripomienky**

25 – 56 | **Podpora EÚ poskytla organizáciám výrobcov nástroje na posilnenie ich konkurencieschopnosti**

26 – 47 | Financovanie EÚ podporuje ziskovosť výrobcov od plánovania až po propagáciu

48 – 56 | Organizácie výrobcov posilňujú vyjednávaciu silu výrobcov, ale nerovnováha vzhľadom na maloobchodníkov pretrváva

57 – 88 | **Organizácie výrobcov sú čoraz menej atraktívne a podpora EÚ vedie k nerovnomerným výsledkom**

58 – 61 | Napriek výhodám členstva v organizáciách výrobcov ich počet členov klesá

62 – 70 | Realizácia sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

71 – 88 | Komisia identifikovala výzvy v sektore, ale nenavrhol účinné riešenia

Prílohy

Príloha I – O tomto audite

Príloha II – Organizácie výrobcov, na ktoré sa vzťahuje audit

Príloha III – Vývoj právneho rámca

Skratky

Glosár

Odpovede Komisie

Harmonogram

Audítorský tím

01

Hlavné body

Prečo je táto oblasť dôležitá

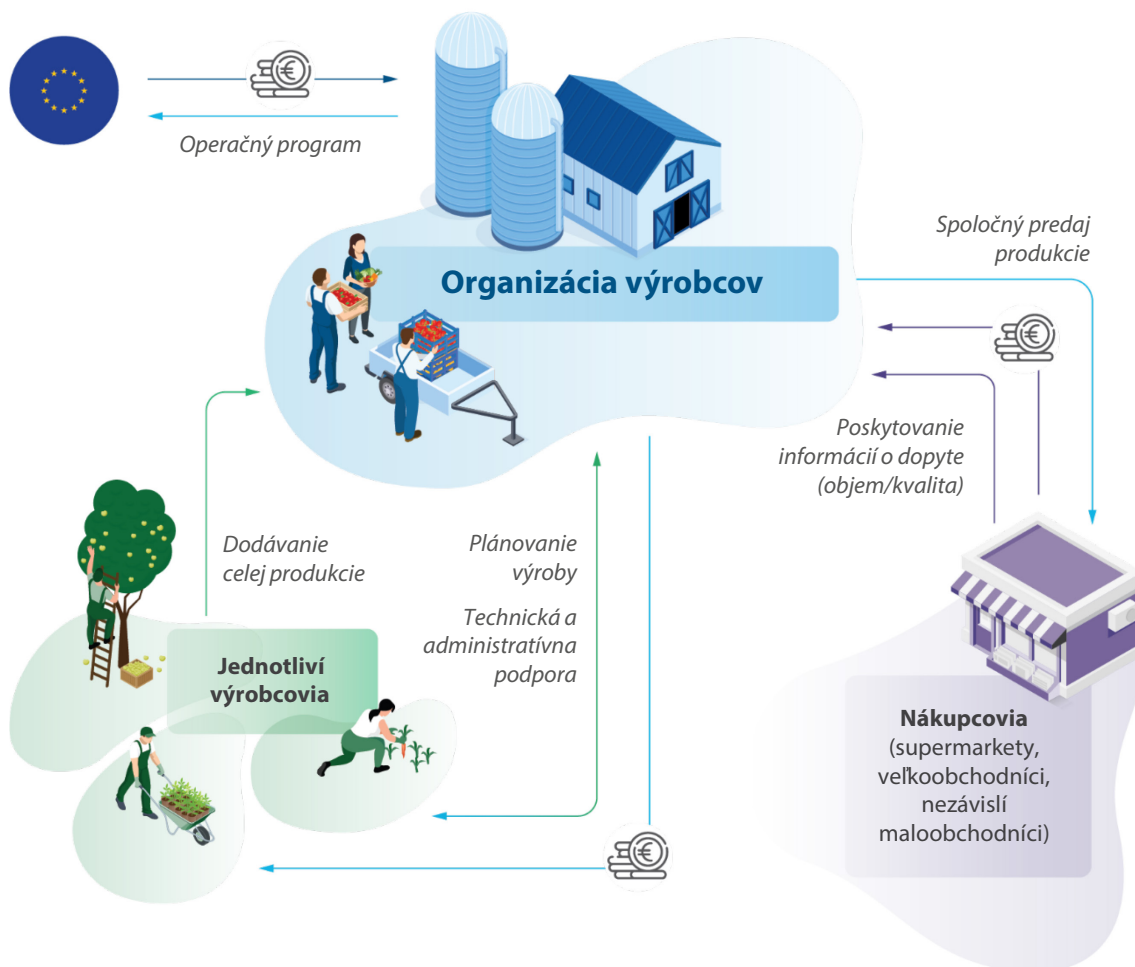
- 01** Poľnohospodárstvo je dôležitou súčasťou spoločnosti a hospodárstva EÚ, pretože poskytuje potraviny 450 miliónom Európanov a pracovné miesta 30 miliónom ľudí¹. V roku 2024 sa tento sektor podieľal na hrubom domácom produkte EÚ sumou 532 mld. EUR (1,2 %)². Čerstvé ovocie a zelenina tvorili 15 % tejto produkcie (približne 80 mld. EUR)³, ktoré vyprodukovali približne dva milióny poľnohospodárskych podnikov.
- 02** Výrobcovia ovocia a zeleniny pôsobia samostatne alebo v spolupráci s inými hospodárskymi subjektmi napríklad ako družstvá alebo súkromné akciové spoločnosti. Tieto organizácie fungujú ako sprostredkovatelia medzi výrobcami a nákupcami (*ilustrácia 1*) a zohrávajú kľúčovú úlohu v rámci organizovanosti sektora ovocia a zeleniny. Ak organizácie výrobcov spĺňajú určité kritériá a sú uznané v príslušnom členskom štáte, môžu získať podporu EÚ.
- 03** EÚ poskytuje túto podporu s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť výrobcov a posilniť ich postavenie na trhu. V tejto správe vymedzujeme pojem „vyššia konkurencieschopnosť“ ako zvýšenú ziskovosť (prostredníctvom nižších výrobných nákladov a vyššieho obratu) a väčšiu vyjednávaciu silu výrobcov.

¹ [Vízia pre poľnohospodárstvo a potravinárstvo Spoločné formovanie atraktívneho poľnohospodárstva a potravinárstva EÚ pre budúce generácie; COM\(2025\) 75 final, 19. februára 2025.](#)

² Eurostat, [Výkonosť poľnohospodárskeho sektora](#) – Vysvetlené štatistiky.

³ Eurostat, [Ekonomické účty pre poľnohospodárstvo – hodnoty v bežných cenách](#) [aact_eaa01].

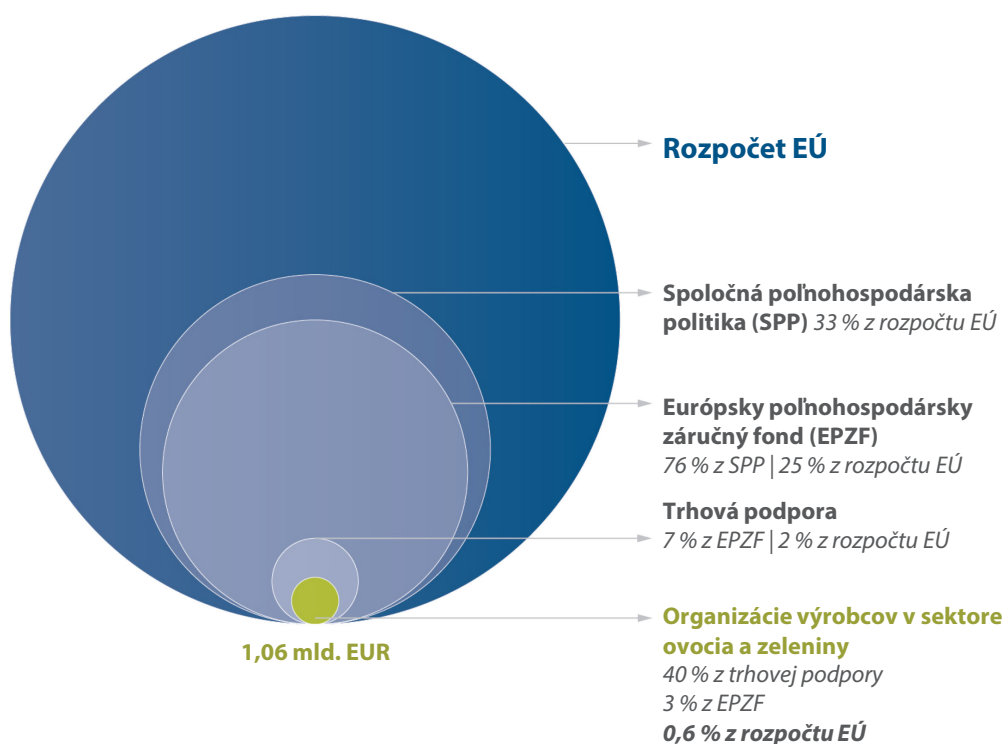
Ilustrácia 1 | Ako fungujú organizácie výrobcov

Zdroj: EDA.

- 04** Podľa Európskej komisie bolo v roku 2024 v EÚ 1 488 uznaných organizácií výrobcov v sektore ovocia a zeleniny, ktoré mali 187 372 členov. Organizácie výrobcov sa môžu ďalej zoskupovať do „združení organizácií výrobcov“ (ďalej len „združenia“). V roku 2024 bolo v EÚ uznaných 69 združení. V roku 2023 sme vypočítali, že uznané organizácie výrobcov tvoria 42 % hodnoty produkcie sektora ovocia a zeleniny. Táto „miera organizovanosti“ je jedným z ukazovateľov, ktoré Komisia používa na posúdenie účinnosti svojej podpory pre organizácie výrobcov.
- 05** V roku 2023 dostali organizácie výrobcov od EÚ 1,06 mld. EUR (*ilustrácia 2*). Na získanie tejto podpory predkladajú uznané organizácie príslušným vnútroštátnym orgánom viacročné operačné programy. Opatrenia plánované v týchto programoch spolufinancujú EÚ a výrobcovia. Finančné prostriedky EÚ umožňujú organizáciám modernizovať vybavenie a infraštruktúru, ako aj poľnohospodárske podniky svojich členov s cieľom zvýšiť kvalitu a hodnotu produkcie.

Ilustrácia 2 | Podpora EÚ pre organizácie výrobcov

Poznámka: Percentá sú zaokrúhlené.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie o plnení rozpočtu za rok 2023.

06 Cieľom nášho auditu bolo posúdiť, či sa podporou EÚ zvýšila konkurencieschopnosť členov organizácií výrobcov ovocia a zeleniny a atraktivnosť vstupu do takýchto organizácií. Konkrétne sme preskúmali:

- či sa zvýšila ziskovosť členov organizácií výrobcov,
- či sa zvýšila vyjednávacía sila členov organizácií výrobcov,
- či sa podporou EÚ dosiahlo udržateľné zvýšenie miery organizovanosti,
- či politické rozhodnutia členských štátov ovplyvnili atraktivnosť členstva v organizáciách výrobcov a
- či sa Komisia v rámci riadenia politiky zaoberala kľúčovými výzvami v tomto sektore.

- 07** S cieľom posúdiť tieto skutočnosti sme analyzovali operačné programy 57 organizácií výrobcov a 5 združení, pričom sme skontrolovali 19 organizácií v Španielsku, vo Francúzsku, v Taliansku a Poľsku. Preskúmali sme aj rámce EÚ a vnútroštátne rámce v týchto krajinách, ich vplyv na atraktivnosť organizácií výrobcov a národné hodnotiace správy (2013 – 2018) pre Belgicko, Česko, Nemecko a Holandsko. Základné informácie a podrobnosti o rozsahu auditu a audítorskom prístupe sú uvedené v [prílohe I](#) a [prílohe II](#).
- 08** Tento audit sme vykonali s cieľom poskytnúť poznatky a odporúčania týkajúce sa konkurencieschopnosti poľnohospodárov a ich postavenia v hodnotovom reťazci pre zainteresované strany, ktoré sa zúčastňujú na diskusiách a rozhodovaní o návrhoch na revíziu spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP) v rámci nadchádzajúcich rokovaní o viacročnom finančnom rámci na roky 2028 – 2034.

Čo sme zistili a čo odporúčame

- 09** Hoci podpora EÚ pomáha organizáciám výrobcov zvýšiť ich konkurencieschopnosť, členské štáty ani Komisia nerobia dosť pre to, aby bolo členstvo v takýchto organizáciách pre nich atraktívne. Zistili sme, že organizácie výrobcov využívajú podporu EÚ na zvýšenie ziskovosti a vyjednávaciu silu svojich členov, ale vzťahy s nákupcami zostávajú nerovné. Počet členov organizácií výrobcov sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši a celkovo v EÚ klesá, čím sa oslabuje organizovanosť sektora ovocia a zeleniny. Je to dôsledok nerovnomernej podpory zo strany členských štátov, restriktívnych vnútroštátnych právnych predpisov, zložitých pravidiel EÚ a nedostatočnej reakcie Komisie na zistené problémy.

Podpora EÚ pomáha organizáciám výrobcov posilniť ich konkurencieschopnosť

- 10** Zistili sme, že organizácie výrobcov využívajú finančné prostriedky EÚ na zníženie nákladov a zvýšenie obratu, čím podporujú svoju ziskovosť. Výrobné náklady sa znižujú pomocou projektov automatizácie a modernizácie vrátane opatrení na zníženie nákladov na energie a spotreby vody. Hoci by sa niektoré z týchto investícií pravdepodobne uskutočnili aj bez podpory EÚ, tá poskytuje stabilitu a umožňuje výrobcom realizovať projekty, ktorých realizácia by pre nich samotných bola náročná (body [28](#) – [32](#)).

- 11** Podporou EÚ sa uľahčuje zvyšovanie obratu organizácií výrobcov prostredníctvom tvorby politiky aj financovania. Keďže podpora EÚ pre organizácie výrobcov je viazaná na hodnotu predávanej produkcie (prakticky na predaj), vyšší obrat sa odmeňuje vyššou podporou, čím sa vytvára motivácia pre podporované organizácie, aby zvyšovali svoj obrat. Na tento účel organizácie v našej vzorke zaviedli stratégie na zvýšenie predaja a vykonávajú procesy plánovania, aby zabezpečili produkciu plodín, odrôd a objemov v závislosti od dopytu na trhu (body 33 – 37).
- 12** Zistili sme, že financovanie EÚ pri podpore operácií predaja organizácií výrobcov bolo účinné. Aby organizácie výrobcov splnili očakávania zákazníkov, pokiaľ ide o kvalitu, využívajú finančné prostriedky EÚ na získavanie certifikátov, ktoré by pre jednotlivých výrobcov bolo príliš nákladné a zložité získať. Podpora EÚ sa vzťahuje aj na uvádzanie výrobkov na trh, a to od balenia až po logistiku predaja, čo výrobcovia považujú za hlavnú výhodu členstva v organizácii výrobcov. Na konci dodávateľského reťazca ovocia a zeleniny sú spotrebitelia a financovanie EÚ poskytuje organizáciám výrobcov prostriedky na to, aby ich mohli osloviť. Operačné programy sa využívajú na vývoj značiek kvality, ktoré spotrebitelia rozpoznávajú, ako aj na zvyšovanie informovanosti o dostupných výrobkoch a ich prínosoch (body 38 – 47).
- 13** Podporou EÚ sa zvyšuje koncentrácia ponuky prostredníctvom organizácií výrobcov, čím sa zvyšuje vyjednávací sila výrobcov a zlepšuje ich postavenie v hodnotovom reťazci. Zaznamenali sme, že (najmä väčšie) organizácie výrobcov majú dostatočné objemy produkcie, aby mohli predávať produkciu svojich členov rôznymi spôsobmi predaja, čím sa zmierňujú riziká spojené s kolísaním cien (body 48 – 51).
- 14** Väčšie organizácie, ktoré sme navštívili, majú vo všeobecnosti lepšiu pozíciu pri vyjednávaní s maloobchodníkmi ako menšie organizácie, keďže sú schopné ponúknuť väčšie objemy a širšiu škálu výrobkov. S výnimkou niektorých členských štátov (Belgicko, Holandsko) je však len málo organizácií výrobcov dostatočne veľkých alebo známych na to, aby mohli vstupovať do obchodných rokovaní vo výrazne silnej pozícii. Vzťahy medzi organizáciami výrobcov a maloobchodníkmi sú preto naďalej nerovné. Možným riešením je delegovať celý predaj na väčšie združenie, ale to je stále zriedkavé. Niektoré členské štáty (Španielsko, Taliansko) reagovali revíziou svojich kritérií uznávania s cieľom motivovať organizácie výrobcov k zlučovaniu (body 52 – 56).

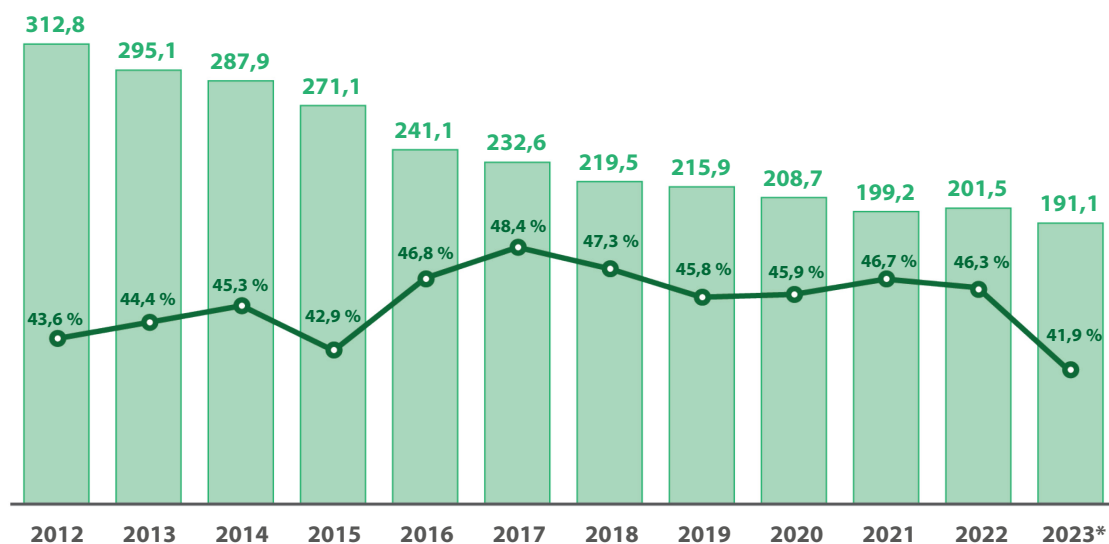
Organizácie výrobcov sú čoraz menej atraktívne a ich uplatňovanie v EÚ sa značne líši

- 15** Miera organizovanosti v sektore ovocia a zeleniny, ktorú sme v roku 2023 odhadovali na úrovni 42 %, sa od roku 2017 znižuje (*ilustrácia 3*), keďže hodnota predávanej produkcie organizácií výrobcov rastie menej ako celková hodnota produkcie sektora. Zaznamenali sme aj 39 % pokles počtu výrobcov, ktorí patria do organizácií výrobcov, v rokoch 2012 až 2023 (body 58 – 59).

Ilustrácia 3 | Členstvo v organizácii výrobcov

○ Miera organizovanosti

■ Členstvo v organizáciách výrobcov (v tisícoch)

* Miera organizovanosti v roku 2023 podľa výpočtu EDA.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie za roky 2012 – 2022.

- 16** Napriek svojim výhodám sa organizáciám výrobcov nedarí tento klesajúci trend zastaviť. Pokles počtu členov je čiastočne spôsobený poklesom počtu poľnohospodárskych podnikov produkujúcich ovocie a zeleninu v kombinácii s nedostatkom nových poľnohospodárov, čo predstavuje spoločný problém vo všetkých odvetviach poľnohospodárstva. Z najnovších dostupných údajov však vyplýva, že v období od roku 2013 do roku 2020 sa počet členov organizácií výrobcov znižoval rýchlejšie ako počet poľnohospodárskych podnikov v EÚ produkujúcich ovocie a zeleninu (body 60 – 61).

- 17** Hoci sú všeobecné ciele a niektoré prvky politiky stanovené na úrovni EÚ, členské štáty zohrávajú kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní jej úspechu. Stanovujú sa v nich kritériá uznávania a vymedzuje sa zoznam činností oprávnených na financovanie z prostriedkov EÚ. Takéto rozhodovanie na národnej úrovni je potrebné, pretože modely poľnohospodárstva sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia (body 62 – 63).
- 18** Zistili sme, že miera organizovanosti sa v jednotlivých členských štátoch značne líši. Niektoré členské štáty nemajú žiadne organizácie výrobcov, pričom v štátoch, ktoré ich majú, sa miera organizovanosti pohybuje od 0,8 % v Slovinsku do 86 % v Dánsku. Niektoré z týchto rozdielov možno vysvetliť kultúrnymi alebo historickými faktormi, ako je úspešná tradícia spolupráce alebo negatívne skúsenosti s implementáciou v minulosti (body 65 – 67).
- 19** Rozdiely, ktoré sme zaznamenali, však presahujú rámec týchto faktorov a potrebu prispôbiť politiku vnútroštátnej situácii. Niektoré členské štáty, ktoré sme navštívili, sa aktívne zapájajú do spolupráce s organizáciami výrobcov – organizujú informačné stretnutia, ponúkajú pravidelné poradenstvo a pripomienkujú návrhy operačných programov –, zatiaľ čo iné sú menej aktívne. Výrazne sa líšia aj pravidlá oprávnenosti, pričom niektoré krajiny povoľujú širokú škálu činností a iné zavádzajú prísnejšie obmedzenia. Zistili sme, že obmedzené zapojenie vnútroštátnych orgánov alebo reštriktívne pravidlá oprávnenosti môžu v niektorých členských štátoch odrádzať od členstva a od predkladania operačných programov, čím sa v EÚ vytvárajú nerovné podmienky. Hoci tento problém uznávajú organizácie výrobcov aj vnútroštátne orgány, neexistuje žiadna platforma na diskusiu a zosúladenie vykonávania na technickej úrovni (body 68 – 70).

Odporúčanie 1

Uľahčiť porovnávanie vykonávania politik v členských štátoch

Komisia by mala uľahčiť výmenu uplatniteľných kritérií uznávania a katalógov oprávnených akcií medzi vnútroštátnymi orgánmi, aby členské štáty sprístupnili tieto informácie všetkým platobným agentúram a všetkým organizáciám výrobcov.

Cieľový dátum vykonania: marec 2027

- 20** Politika EÚ voči podporovaným organizáciám výrobcov je od roku 1996 do značnej miery rovnaká, zatiaľ čo poľnohospodárske a trhové prostredie sa výrazne zmenilo. V najnovšom [hodnotení na úrovni EÚ⁴](#) a [pracovnom dokumente Komisie](#) z roku 2025 sa poukázalo na rozdiely medzi členskými štátmi a na výzvy, ktorým čelia menšie organizácie výrobcov. V právnom rámci sa nestanovuje cieľová miera organizovanosti ani to, či by sa výroba mala sústrediť vo väčších organizáciách. Hoci cieľ alebo model organizácie na úrovni EÚ nemusí byť vzhľadom na rozmanitosť poľnohospodárskych systémov vhodným riešením, Komisia a členské štáty sa nedohodli na národných cieľov, ktoré by politike dali jasnejší smer (body [71](#) – [74](#)).
- 21** Komisia identifikovala všeobecné dôvody nedostatočnej atraktívnosti organizácií výrobcov, žiaden z nich sa však neriešil zmenami právneho rámca. Ani v SPP na roky 2023 – 2027, ani v [balíku zjednodušujúcich opatrení](#) prijatom v decembri 2025 neboli navrhnuté podstatné zmeny tejto politiky. V júli 2025 Komisia predložila [návrh](#) na posilnenie postavenia poľnohospodárov v potravinovom dodávateľskom reťazci, ale podľa nášho názoru je nepravdepodobné, aby sa tým výrazne zvýšila atraktívnosť vstupu do organizácie výrobcov. Hoci sa Komisia domnieva, že jej úlohou je podporovať a posilňovať organizácie výrobcov, nešpecifikovala opatrenia potrebné na dosiahnutie týchto cieľov, neurčila, či by mali byť rovnaké vo všetkých členských štátoch, ani nenavrhol, ako merať ich úspešnosť (body [75](#) – [78](#)).

Odporúčanie 2

Zvýšiť atraktívnosť organizácií výrobcov

V kontexte rámca strategického plánovania spoločnej poľnohospodárskej politiky by Komisia mala členským štátom odporučiť, aby v prípade potreby zvýšili atraktívnosť členstva v organizáciách výrobcov bez toho, aby došlo k narušeniu jednotného trhu.

Cieľový dátum vykonania: [december 2027](#)

⁴ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, EY a Arcadia International E. E. I. G, *Study of the best ways for producer organisations to be formed, carry out their activities and be supported*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2019.

- 22** Zistili sme, že zložitou praxou EÚ a administratívnym zaťaženie sa ešte viac znížila atraktivita organizácií výrobcov. Napríklad štandardná miera spolufinancovania oprávnených činností v operačných programoch je 50 % a za určitých okolností sa môže zvýšiť na 60 %. Od roku 2021 sa okrem toho môže v prípade výskumných a environmentálnych opatrení zvýšiť až na 80 %. Miera spolufinancovania 80 % sa však riadi prísnymi pravidlami a ich nedodržanie môže znamenať, že získanú pomoc bude potrebné vrátiť. Kontrolované organizácie výrobcov preto považujú vyššiu mieru skôr za finančné riziko než za prínos (body 79 – 80).
- 23** Dodatočné požiadavky v oblasti životného prostredia a výskumu zavedené na roky 2023 až 2027 boli stanovené bez zohľadnenia potrieb organizácií výrobcov, prevádzkových obmedzení alebo prístupu k iným zdrojom verejného financovania. Hoci zlepšenie v oblasti vplyvu produkcie ovocia a zeleniny na životné prostredie a podpora výskumných činností predstavujú oprávnené ciele, týmito ustanoveniami sa mení logika, na ktorej je založená podpora EÚ, a do politiky orientovanej na výsledky sa zavádzajú požiadavky na vstupy (cieľové hodnoty výdavkov) (body 81 – 86).
- 24** V súčasnom návrhu Komisie týkajúcom sa spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2028 – 2034 sa tieto požiadavky na výdavky odstraňujú, ale uvádzajú sa v ňom ustanovenia, ktoré môžu spôsobiť väčšiu fragmentáciu pravidiel. Miery spolufinancovania sú ponechané na uváženie členských štátov, pričom v právnych predpisoch sú stanovené len maximálne miery. Rovnaké ciele a opatrenia by teda mohli byť podporované značne rozdielnymi mierami spolufinancovania, čím by sa zvýšili rozdiely medzi členskými štátmi, na čo sme už upozornili v [stanovisku](#) k návrhu Komisie (body 87 – 88).

Odporúčanie 3

Zjednodušiť miery spolufinancovania

Komisia by mala Európskemu parlamentu a Rade navrhnúť zjednodušenie mier spolufinancovania:

- stanovením pevnej miery spolufinancovania podľa typu cieľa v operačnom programe, ktorá sa bude uplatňovať vo všetkých členských štátoch,
- odstránením prepojenia medzi mierami spolufinancovania a povinnou úrovňou výdavkov.

Cieľový dátum vykonania: [do prijatia legislatívneho rámca SPP na roky 2028 až 2034](#)

Bližší pohľad na naše pripomienky

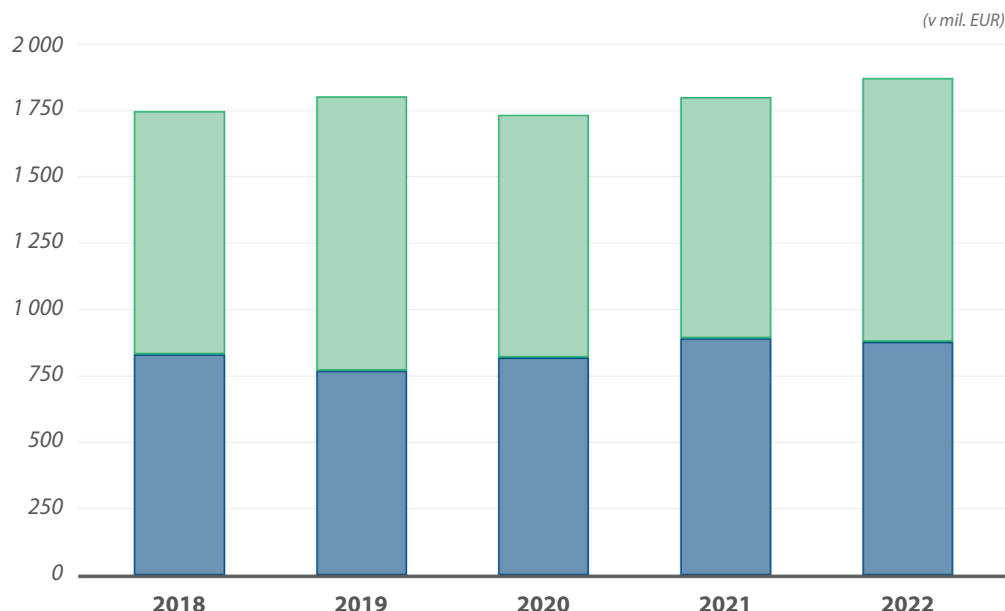
Podpora EÚ poskytla organizáciám výrobcov nástroje na posilnenie ich konkurencieschopnosti

- 25** Uznané organizácie výrobcov v sektore ovocia a zeleniny predstavujú formu spolupráce medzi poľnohospodármi s cieľom zlepšiť ich postavenie v hodnotovom reťazci. Finančná podpora EÚ, t. j. spolufinancovanie operačných programov realizovaných organizáciami výrobcov (*ilustrácia 4*), by mala mať pozitívny vplyv na ich konkurencieschopnosť tým, že zvýši ich ziskovosť (nižšie výrobné náklady alebo vyšší obrat) a ich vyjednávaciu silu.

Ilustrácia 4 | Výdavky v rámci operačného programu na roky 2018 až 2022

■ Spolufinancovanie organizácie výrobcov

■ Výdavky EÚ

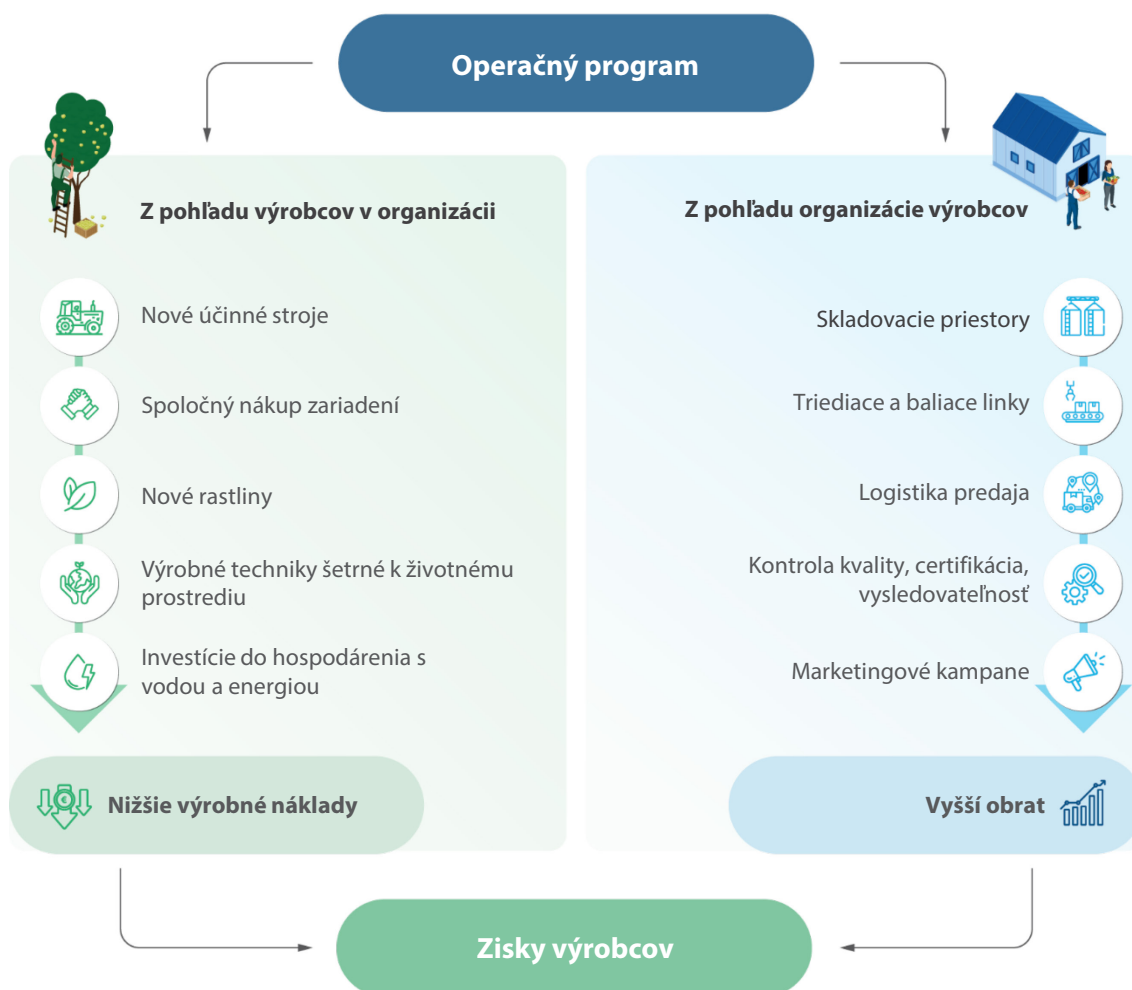

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie.

Financovanie EÚ podporuje ziskovosť výrobcov od plánovania až po propagáciu

- 26** Hlavnou úlohou organizácie výrobcov je organizovať uvádzanie výrobkov jej členov na trh a prispôbovať ponuku dopytu z hľadiska objemu a kvality. Uznané organizácie môžu získať prístup k finančným prostriedkom EÚ, aby mohli realizovať potrebné investície do podpory procesu plánovania, výroby, predaja a marketingu. Finančná podpora EÚ pre organizácie výrobcov sa poskytuje prostredníctvom operačného programu, v ktorom sa stanovujú opatrenia a činnosti, ktoré chce organizácia realizovať s cieľom dosiahnuť ciele stanovené na úrovni EÚ ([príloha III](#)). Tieto činnosti realizujú organizácie aj výrobcovia, ako je uvedené na [ilustrácii 5](#).

Ilustrácia 5 | Príspevok operačných programov k ziskovosti výrobcov

Zdroj: EDA.

- 27** Posudzovali sme, či organizácie výrobcov získanou podporou EÚ zvýšili ziskovosť svojich členov – znížili výrobné náklady a zvýšili obrat. Priamy vplyv členstva v organizácii výrobcov na individuálne príjmy sme nemohli posúdiť, lebo v štatistickom vykazovaní príjmov poľnohospodárov sa nerozlišuje medzi poľnohospodármi, ktorí patria do organizácie výrobcov, a poľnohospodármi, ktorí do žiadnej organizácie nepatria, s výnimkou niekoľkých obmedzených prípadov, z ktorých nebolo možné vyvodiť spoľahlivé závery.

Z podpory EÚ sa financujú činnosti, ktoré pomáhajú znižovať výrobné náklady

- 28** Hlavnými kategóriami prevádzkových nákladov výrobcov ovocia a zeleniny sú práca, energia, voda a ostatné vstupy (rastliny a osivá, hnojivá, fytosanitárne prípravky). Tieto náklady sa značne líšia v závislosti od technických možností jednotlivých výrobcov, druhu výroby a škály produktov.
- 29** Všetci výrobcovia, s ktorými sme vedli rozhovory, sa zhodli na tom, že hlavný problém predstavujú zvyšujúce sa náklady práce a nedostatok pracovníkov. Výroba ovocia a zeleniny je činnosť s vysokým podielom práce, a keďže náklady práce sú v EÚ vyššie ako v iných krajinách, má to významný vplyv na cenovú konkurencieschopnosť výrobcov v EÚ. To viedlo organizácie k investíciám do automatizácie činností a v organizáciách, ktoré sme navštívili, bola časť automatizácie financovaná z operačných programov ([rámček 1](#)).

Rámček 1

Automatizácia činností v organizáciách výrobcov

Nie všetky plody na rastline dozrievajú v rovnakom čase a ovocie a zelenina sa musia zbierať v správnom stupni zrelosti v závislosti od toho, ako budú uvádzané na trh. Poľnohospodári preto musia rozhodovať, či je plodina dostatočne zrelá, čo prakticky znemožňuje úplnú automatizáciu. Okrem toho je väčšina ovocia a zeleniny veľmi krehká, čo sťažuje mechanickú manipuláciu.

Napriek týmto ťažkostiam sa miera automatizácie v sektore zvyšuje. V Poľsku sme videli automatizovanú triediacu linku na jablká, pričom výrobcovia používali zberné prepravky špeciálne navrhnuté na triediace linky, ktoré boli financované v rámci operačných programov.

Zdroj: EDA.

- 30** Takéto investície do modernizácie a automatizácie sa mohli uskutočniť aj bez finančných prostriedkov EÚ. Vzhľadom na viacročný charakter operačných programov však predvídateľnosť financovania EÚ uľahčuje organizáciám výrobcov realizáciu veľkých projektov v oblasti modernizácie, v rámci ktorých možno náklady rozložiť na celé obdobie trvania programu.
- 31** Výrobcovia, s ktorými sme viedli rozhovory, často medzi hlavnými nákladmi uvádzali aj energie, a to najmä v prípade vykurovaných skleníkov. Organizácie v našej vzorke riešili tento problém investovaním do energie z obnoviteľných zdrojov (fotovoltaické panely) a do energeticky účinných zariadení s cieľom znížiť spotrebu (**rámček 2**). Niektoré z týchto investícií sú oprávnené na financovanie v rámci operačných programov a iné z rôznych fondov EÚ (napríklad z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka alebo z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti).

Rámček 2

Zníženie nákladov na energie

Jedna z kontrolovaných organizácií v Taliansku začala sériu investícií do energie z obnoviteľných zdrojov s cieľom znížiť svoje náklady na energie a dosiahnuť do roku 2030 energetickú sebestačnosť. Na to, aby bola sebestačná, investuje do rôznych druhov zdrojov energie: do fotovoltaických panelov, bioplynu a geotermálnej energie. Fotovoltaické panely sa financujú z operačných programov.

V Španielsku jedna organizácia používa solárne panely na zníženie nákladov na energie vo svojich skladoch a v logistickom centre, čím ušetrí 5 %.

Ďalšie investície organizácií zahŕňali nové chladiace systémy do chladiarenských skladov a vykurovanie skleníkov s využitím kogenerácie na výrobu energie.

- 32** Opatrenia týkajúce sa životného prostredia podporované z finančných prostriedkov EÚ môžu mať takisto pozitívny vplyv na zníženie nákladov, keďže sa vzťahujú na postupy zamerané na zníženie spotreby vody, používania fytosanitárnych prípravkov a iných vstupov. Podobne ako v prípade investícií do automatizácie sa tieto činnosti mohli uskutočniť aj bez finančnej podpory EÚ, ale operačné programy umožňujú zväziť významnejšie investície, ako napríklad do zariadení na zadržiavanie vody.

Podpora EÚ pomáha výrobcovi zavádzať postupy, ktorými zvyšujú obrat

- 33** Suma podpory EÚ, ku ktorej môže uznaná organizácia získať prístup, závisí od hodnoty jej predávanej produkcie – v širšom zmysle od predaja. Táto podpora je obmedzená v závislosti od typu organizácie a pohybuje sa v rozmedzí od 4,1 % do 5 % predávanej produkcie. Tieto sumy sa môžu zvýšiť až o 0,5 %, ak je zvýšenie zamerané na určité činnosti (*príloha III*). Čím vyššia je hodnota predaja organizácie, tým vyššiu sumu môže získať.
- 34** Výpočet podpory EÚ na základe predaja motivuje výrobcov zvyšovať obrat a organizácie, ktoré sme navštívili, sa o to aktívne usilovali. V Španielsku, vo Francúzsku a v Taliansku sa snažili zvýšiť objem svojej produkcie buď získaním väčšieho počtu členov, alebo rozšírením obrábanej plochy. Zaznamenali sme aj stratégie zamerané na zvýšenie hodnoty predaja produkcie buď zavedením prémiových odrôd produktov, ktoré už pestujú, alebo zavedením nových produktov s vyššou maloobchodnou cenou (napríklad bobuľové ovocie).
- 35** Aby organizácie výrobcov maximalizovali hodnotu svojho predaja a ziskovosť, musia zabezpečiť, aby ich výroba zodpovedala dopytu na trhu, čo si vyžaduje efektívne plánovanie výroby. Úspech organizácie výrobcov závisí aj od toho, či jej členovia akceptujú proces plánovania. Väčšina navštívených organizácií postupuje pri plánovaní podobne: obchodné oddelenia informujú o prognózach a očakávaných trendoch na trhu na nadchádzajúce vegetačné obdobie z hľadiska objemu, produktov a odrôd (pozri *ilustráciu 6*) a poskytujú informácie o očakávaných cenách podľa druhu produktov na základe predchádzajúceho predaja.

Ilustrácia 6 | Prispôsobenie sa trendom na trhu: ponuka nových odrôd pre spotrebiteľov

Zdroj: EDA.

- 36** Organizácie výrobcov, ktoré sme navštívili, využívajú tieto informácie na stanovenie cieľového objemu a kalendára výsadby pre jednotlivé druhy produkcie. Výrobcovia schvália plánovanie a rozhodnú, ako si tento cieľový objem rozdelia. Prípadné nezhody medzi výrobcami sa riešia podľa pravidiel organizácie a zvyčajne sa uprednostňujú dlhodobejší členovia alebo členovia, ktorí boli v minulosti inovatívnejší pri výbere produktov.
- 37** V tomto procese sa rešpektujú pestovateľské plány výrobcov v rámci organizácie a umožňuje sa im spravovať svoje podniky podľa vlastného uváženia. Žiadny z výrobcov, s ktorými sme viedli rozhovory, nemal k procesu plánovania žiadne pripomienky. Jeden výrobca vo Francúzsku konkrétne uviedol, že prešiel z jednej organizácie do druhej, lebo chcel prísnejšie plánovanie výroby, ktoré mu uľahčí prechod na ekologické poľnohospodárstvo.
- 38** Aby mohli organizácie výrobcov predávať svoju produkciu za čo najlepšie ceny, musia zabezpečiť, aby ich výrobky spĺňali očakávania zákazníkov z hľadiska kvality vrátane environmentálnych požiadaviek. Veľkí maloobchodníci vyžadujú, aby boli výrobky certifikované podľa osobitných noriem, aby ich mohli predávať. Dodržiavanie týchto požiadaviek, ktoré sa kontroluje nezávislými auditmi, môže byť technicky náročné a môže výrobcom spôsobiť dodatočné finančné a administratívne náklady.

- 39** Členovia organizácie výrobcov môžu využívať podporu, ktorú im poskytujú zamestnanci organizácie a ktorou im pomáhajú plniť podmienky certifikácie a minimálne normy kvality. Náklady na certifikáciu, ako aj náklady na zamestnancov organizácie sú oprávnené na financovanie v rámci operačných programov. Členovia organizácie výrobcov sa preto môžu ľahšie zapojiť do certifikačných schém.
- 40** Všetky organizácie, ktoré sme navštívili, ponúkajú svojim členom administratívnu podporu, pričom im pomáhajú s administratívnou prácou a poskytujú im nástroje na riadenie požiadaviek na vysledovateľnosť a certifikáciu. Terénni technici pravidelne navštevujú podniky, aby skontrolovali priebeh vegetačného obdobia a poskytli poradenstvo. Jedna z organizácií, ktoré sme navštívili vo Francúzsku, zaviedla osobitnú podporu pre svojich mladých výrobcov, pričom v prvých rokoch ich častejšie navštevujú terénni technici, čo je príkladom osvedčeného postupu.
- 41** V španielskych, vo francúzskych a v poľských organizáciách v našej vzorke sa nám podarilo identifikovať náklady na certifikáciu a kvalitu. V týchto členských štátoch predstavovala certifikácia a vysledovateľnosť v priemere 13 %, 6 % a 3 % celkových operačných programov. Na úrovni EÚ sa podľa záznamov Komisie v rokoch 2018 až 2022 vynaložilo približne 11 % zo všetkých operačných programov (v priemere 204 mil. EUR ročne) na „systémy kvality (EÚ a vnútroštátne) a opatrenia týkajúce sa zlepšenia kvality“.
- 42** Operačné programy zahŕňajú činnosti spojené s uvádzaním na trh, ktoré sa týkajú logistiky umiestnenia výrobkov na trh. Výrobcovia, s ktorými sme počas tohto auditu viedli rozhovory, sa domnievajú, že jednou z hlavných výhod členstva v organizácii výrobcov je možnosť delegovať na organizáciu výrobcov uvádzanie na trh, čo im umožňuje sústrediť sa na výrobu.
- 43** V operačných programoch, ktoré sme preskúmali, predstavovali výdavky na logistiku v rámci uvádzania na trh (napríklad investície do chladiarenských skladov a baliacich liniek) najväčší podiel výdavkov vykázaných v rámci uvádzania na trh v Španielsku (v priemere 18 % celkových výdavkov) a Taliansku (22 %).
- 44** Na konci hodnotového reťazca sú spotrebitelia. Financovanie EÚ v rámci operačných programov poskytuje organizáciám výrobcov prostriedky na zvýšenie informovanosti spotrebiteľov o produktoch a ich prínosoch (*ilustrácia 7*) a na ich odlíšenie sa na trhu.

Ilustrácia 7 | Propagácia produkcie smerom k spotrebiteľom

Zdroj: EDA.

- 45** Certifikačnými schémami maloobchodníkov (bod 38) sa zaručujú normy kvality a bezpečnosti, ale nie sú určené spotrebiteľom, a preto sú im zväčša neznáme. Organizácie výrobcov však môžu vytvárať vlastné značky kvality, aby splnili očakávania spotrebiteľov, napríklad v súvislosti s environmentálnymi osvedčeniami (**rámček 3**). Tieto súkromné značky kvality kontrolujú nezávislé orgány a náklady na tieto audity sú oprávnené na financovanie z prostriedkov EÚ, čo uľahčuje realizáciu takéhoto prístupu.

Rámček 3

Výrobné techniky šetrné k životnému prostrediu financované v rámci operačných programov

V Španielsku, vo Francúzsku a v Poľsku sme navštívili organizácie, ktoré na produkciu (najmä paradajok a uhoriek) využívajú skleníky a ktoré investovali do „integrovanej výroby“. To znamená, že na prevenciu a boj proti chorobám plodín sa používa užitočný hmyz, na opelenie sa do skleníkov vypúšťajú čmeliaky a fytosanitárne ošetrenia sa používajú len v krajnom prípade. Na úrovni EÚ predstavovala integrovaná výroba v rokoch 2018 až 2023 približne 5 % všetkých operačných programov (približne 95 mil. EUR ročne).

Integrovanú výrobu alebo aspoň náklady na hmyz používaný v skleníkoch na kontrolu škodcov možno financovať v rámci operačného programu. To uľahčuje prechod na výrobné techniky, ktoré sú šetrnejšie k životnému prostrediu. V Bretónsku (Francúzsko) zašli dve organizácie a jedno združenie produkuje paradajky ešte ďalej a spolupracovali na vytvorení značky „vypestované bez syntetických pesticídov – od kvetu až na tanier“.

Jedna z navštívených organizácií v Taliansku mala takisto časť svojej produkcie označenú ako bez rezíduí pesticídov.

Poznámka: Vľavo vajíčka užitočnej osy, ktorá sa používa na boj proti parazitovi na paradajkách. Vpravo téglík s ďalším užitočným hmyzom, ktorý sa takisto používa v skleníkoch na paradajky.

Zdroj: EDA.

- 46** Operačné programy zahŕňajú aj marketingové a propagačné činnosti, ako sú prieskumy trhu, účasť na veľtrhoch, reklama a propagačné kampane, ktoré sú oprávnené na financovanie z prostriedkov EÚ. Cieľom týchto činností je zabezpečiť čo najlepšiu predajnú cenu produktov propagáciou ich kvality (čerstvosť, balenie, environmentálne osvedčenia) a zároveň zvýšiť informovanosť spotrebiteľov o produktoch, ktoré najlepšie zodpovedajú ich potrebám. Rozsah, v akom organizácie tieto možnosti využívajú, závisí od ich priorit. V rámci našej vzorky sa výdavky na tieto činnosti v jednotlivých členských štátoch líšili: kontrolované organizácie vo Francúzsku vynaložili na tieto činnosti v priemere 19 % svojich operačných programov v porovnaní s necelými 4 % v Taliansku a 2 % v Španielsku a Poľsku.
- 47** V rámci našej vzorky výdavky na propagačné služby, najmä na reklamné kampane, úzko súviseli s veľkosťou organizácie. Väčšie organizácie s väčšou pravdepodobnosťou rozvíjajú vlastnú značku, majú väčšiu motiváciu investovať do jej propagácie a majú na to viac (aj vlastných) prostriedkov. Aj medzi väčšími organizáciami, ktoré sme preskúmali, sa však výdavky na reklamu značne líšili: od 6 % v prípade španielskej organizácie do takmer 25 % v prípade dvoch organizácií vo Francúzsku. Dve združenia – jedno vo Francúzsku a jedno v Taliansku – uviedli, že 60 % až 70 % svojich nákladov na reklamu financujú z operačných programov.

Organizácie výrobcov posilňujú vyjednávaciu silu výrobcov, ale nerovnováha vzhľadom na maloobchodníkov pretrváva

- 48** Finančnou podporou EÚ pre organizácie výrobcov sa má zlepšiť postavenie poľnohospodárov v hodnotovom reťazci a ich vyjednávacía sila. Organizácie výrobcov organizujú spoločný predaj produkcie svojich členov. Majú byť jediným kontaktným miestom pre nákupcov a ako také sú zodpovedné za maximalizáciu cien. Na základe preskúmaných operačných programov, audítorských návštev a rozhovorov sme posúdili:
- či organizácie výrobcov zaviedli účinné spôsoby predaja s cieľom maximalizovať ceny a
 - či im veľkosť organizácií výrobcov umožnila nadviazať vyvážené vzťahy s nákupcami.

Organizácie výrobcov si vyberajú najúčinnnejšie spôsoby predaja

49 Podľa [pravidiel EÚ](#) musia členovia organizácií výrobcov predávať celú svoju produkciu cez organizáciu. [Výnimky](#) sa môžu vzťahovať až na 25 % hodnoty produkcie (40 % v prípade produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby), ale členské štáty si môžu stanoviť aj nižší percentuálny podiel (napríklad Španielsko stanovilo maximum na úrovni 10 %). Z 19 organizácií a združení, ktoré sme navštívili, päť v Poľsku povolilo 25 % priameho predaja a jedna organizácia ekologickej poľnohospodárskej výroby vo Francúzsku povolila až 40 %. Všetky ostatné organizácie a združenia trvali na 100 % predaji prostredníctvom organizácie. Organizáciám to umožňuje uvádzať na trh veľký objem produkcie, vďaka čomu sú schopné vybavovať objednávky od rôznych odberateľov a vyberať si z rôznych spôsobov predaja.

50 V prípade organizácií v našej vzorke sme zaznamenali tieto spôsoby predaja:

- priame zmluvy so stanovenou cenou a stanoveným objemom,
- priame zmluvy so stanovenou cenou alebo stanoveným objemom,
- rámcové zmluvy, pri ktorých sa o cene aj objeme rozhoduje v pravidelných intervaloch (napríklad týždenne alebo mesačne),
- reverzné aukcie.

51 Každá z týchto možností má z hľadiska ceny a predvídateľnosti predaja svoje výhody aj nevýhody ([tabuľka 1](#)). Niektoré spôsoby predaja sú prispôsobené určitým typom zmlúv. Napríklad produkty nižšej kategórie, ako sú napríklad okrúhle paradajky, organizácie výrobcov zvyčajne predávajú na základe zmluvy, v ktorej sa stanoví cena aj objem. Ak sa výrobcovia vyjadria vo fáze plánovania, môžu si vybrať taký mix produktov, ktorý im umožní prispôbovať sa cenovým rozdielom.

Tabuľka 1 | Výhody a nevýhody rôznych spôsobov predaja

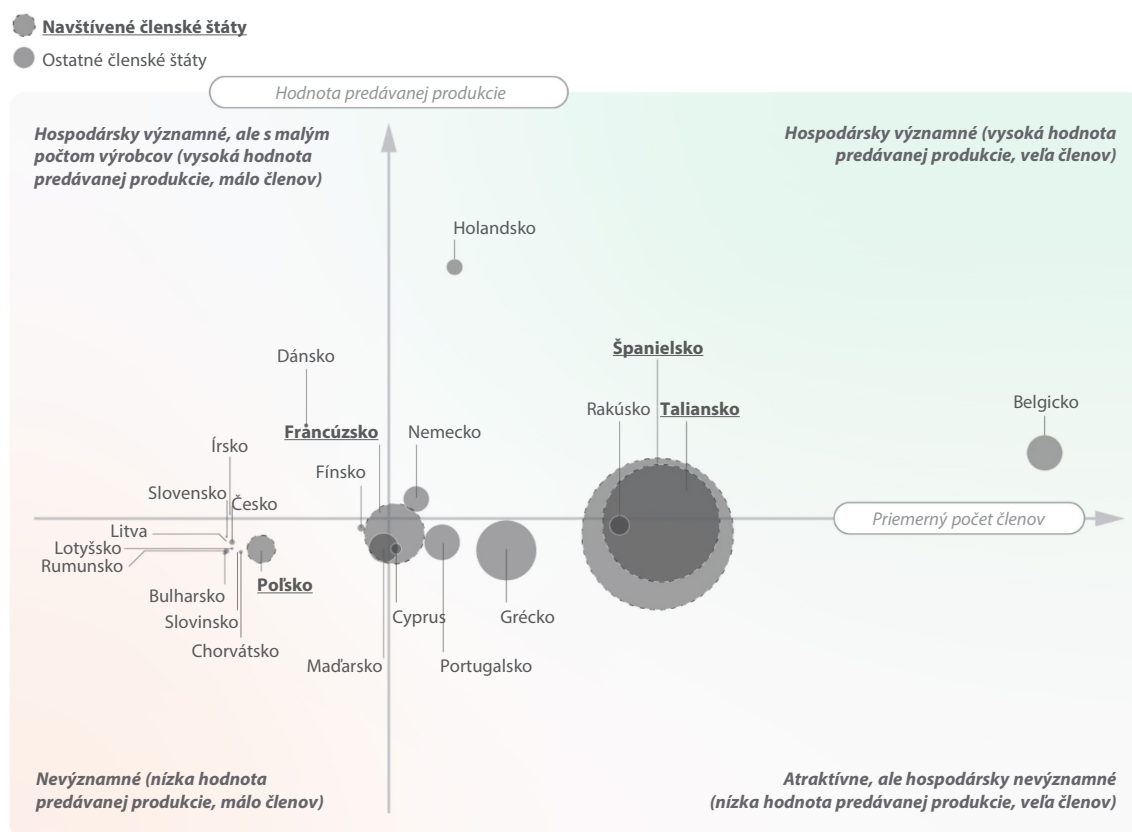
Spôsob	Výhody	Nevýhody
Priame zmluvy so stanovenou cenou a stanoveným objemom	Plne predvídateľný príjem	Produkty za nízke ceny
Priame zmluvy so stanovenou cenou alebo stanoveným objemom	Určitý stupeň predvídateľnosti, ktorý umožňuje plánovať produkciu	- Žiadna istota z hľadiska príjmu - Ak sa stanoví len cena, hrozí riziko nadmernej produkcie
Rámcové zmluvy	- Podpora vernosti medzi organizáciou a nákupcami - Organizácie preberajú iniciatívu rokovať o cenách - Určitý stupeň predvídateľnosti na základe objemov v minulosti	- Ceny naďalej závisia od trhu - Vzniká hospodárska súťaž medzi predajcami (organizáciami)
Reverzné aukcie	- Okamžitý a transparentný priesečník ponuky a dopytu - Vzniká hospodárska súťaž medzi všetkými nákupcami - Možnosť stiahnuť výrobky, ak je ponúkaná cena príliš nízka - Potenciál vysokých cien	- Vyžaduje si veľké objemy výrobkov - Ťažko sa organizuje - Vysoká volatilita cien

Väčšie organizácie výrobcov majú väčšiu vyjednávaciu silu

52 Spomedzi navštívených organizácií mali lepšiu pozíciu na vyjednávanie s maloobchodníkmi organizácie, ktoré boli buď väčšie (z hľadiska obratu), mohli ponúkať široký sortiment výrobkov, alebo predávali svoje produkty pod známou značkou. Ak sa organizácie dokážu zaviazat k určitým objemom alebo ku konkrétnemu sortimentu produktov, maloobchodníci potrebujú nakupovať len z obmedzeného počtu zdrojov. Dve z navštívených organizácií a združení integrovali organizáciu z iného členského štátu s iným vegetačným obdobím, zatiaľ čo iné nakupovali produkciu aj z iných krajín. To im umožňuje vybavovať objednávky maloobchodníkov počas celého roka a zaručovať stabilné objemy, čo zase maloobchodníkom umožňuje získavať výrobky od jediného dodávateľa. Podobne veľmi veľké sklady a distribučné centrá zriadené väčšími organizáciami, ktoré sme navštívili v Španielsku, vo Francúzsku a v Taliansku, prinášajú zvýšenie efektívnosti z hľadiska distribúcie k prepravcom, čím sa skracuje čas medzi zberom a expedíciou.

53 V praxi je len málo organizácií dostatočne veľkých na to, aby mohli realizovať takéto stratégie alebo aby si vytvorili dostatočne uznávanú značku na to, aby výrazne zlepšili svoju pozíciu v obchodných rokovaniach. Na *ilustrácii 8* je znázornený relatívny hospodársky význam organizácií výrobcov v jednotlivých členských štátoch; Belgicko a Holandsko sú jediné krajiny, v ktorých je hospodársky významná väčšina organizácií. V prípade menších organizácií závisí vyjednávací sila najmä od ich spoľahlivosti pri uspokojovaní dopytu maloobchodníkov a budovaní vernosti zákazníkov. Ďalšou možnosťou je zoskupiť sa v rámci jedného združenia a delegovať celý proces predaja. Tento prístup uplatnilo len jedno združenie (vo Francúzsku) v našej vzorke: pôvodne bolo založené na riadení značky, pod ktorou sa predávali produkty jeho členov, ale vyvinulo sa na združenie organizácií výrobcov, ktoré je zodpovedné za vypracovanie celého operačného programu a za riadenie predaja. Tento model je stále zriedkavý.

Ilustrácia 8 | Väčšina organizácií výrobcov v EÚ má slabú pozíciu

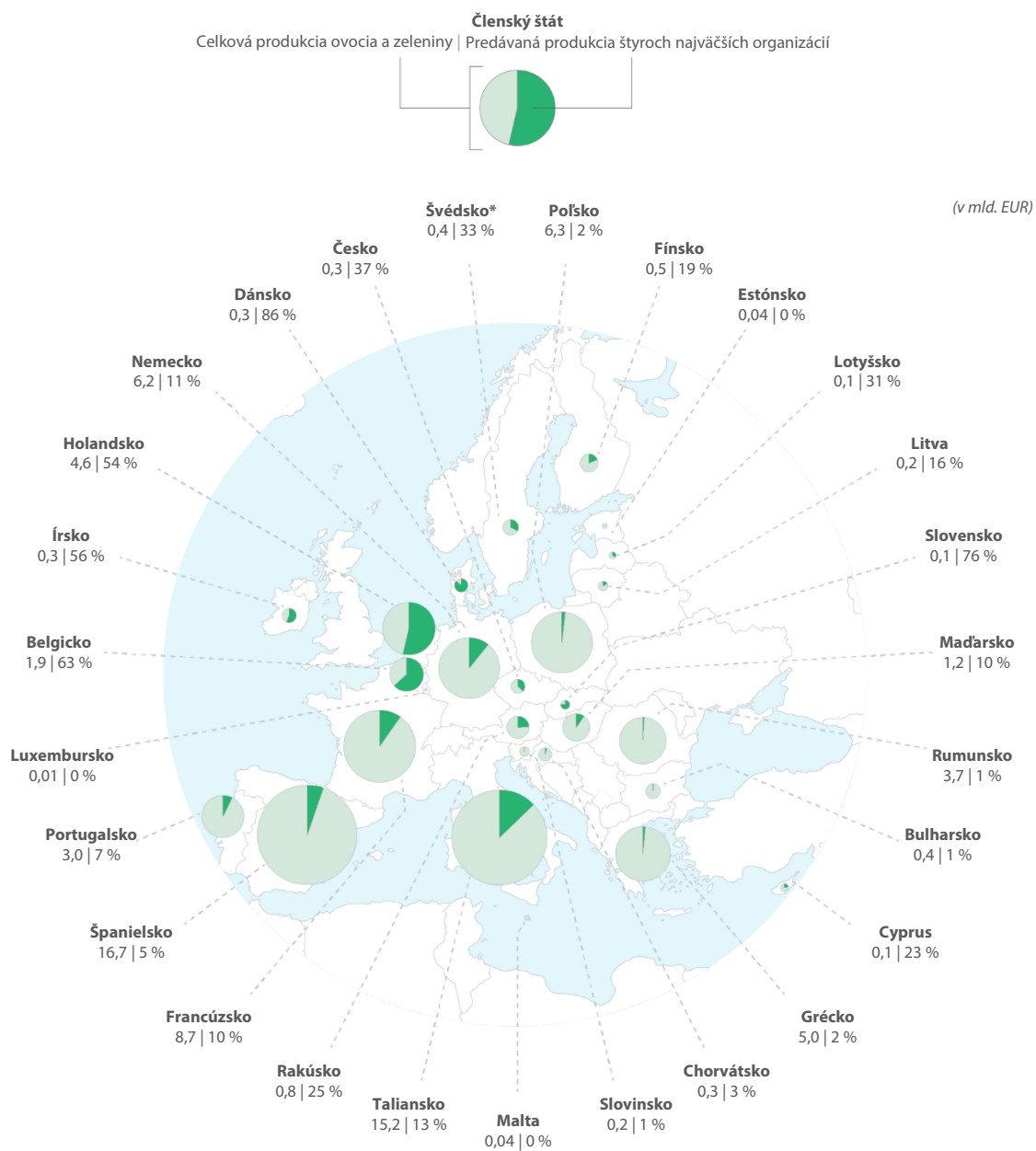
Poznámka: Veľkosť kruhov označuje celkový počet výrobcov, ktorí v danom členskom štáte patria do organizácií výrobcov.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie z roku 2023 (údaje o Švédsku za rok 2023 nie sú k dispozícii).

- 54** Niektoré členské štáty takisto podnikli kroky na posilnenie postavenia organizácií výrobcov revíziou kritérií uznávania. V [pravidlách EÚ](#) sa pôvodne stanovili minimálne kritériá uznania piatich členov a minimálna hodnota predávanej produkcie 100 000 EUR, pričom členské štáty k nim mohli pridať prísnejšie požiadavky. Tieto minimálne kritériá EÚ boli v roku [2013](#) zrušené a členské štáty si mohli stanoviť vlastné kritériá. Zo štyroch členských štátov, ktoré sme navštívili, prehodnotilo a sprísnilo svoje kritériá uznávania iba Španielsko a Taliansko, čím podporili svoje organizácie výrobcov v konsolidácii.
- 55** Hoci organizácie výrobcov majú v obchodných rokovaníach silnejšie postavenie ako nezávislí výrobcovia, vzťahy medzi organizáciami a maloobchodníkmi sú stále nevyvážené. Jedným z dôvodov je to, že ovocie a zelenina sú svojou povahou výrobky, ktoré podliehajú skaze a organizácie výrobcov si nemôžu dovoliť zdĺhavé obchodné rokovania, ak ich produkcia medzitým nebude vhodná na predaj. Platí to najmä pre veľmi krehké výrobky s krátkou trvanlivosťou, ako je bobuľové ovocie.
- 56** Okrem toho aj v prípadoch, keď organizácie výrobcov dosiahnu určitú koncentráciu produkcie, stále je omnoho nižšia ako v maloobchodnom sektore. Zo štúdie⁵ Spoločného výskumného centra EÚ vyplýva, že 30 % až 70 % celkového maloobchodného obratu v Európe vytvárajú štyri najväčšie spoločnosti. Naopak, v šiestich členských štátoch, ktoré spolu predstavujú tri štvrtiny produkcie ovocia a zeleniny v EÚ, predstavujú štyri najväčšie organizácie v každej krajine od 1 % do 13 % celkovej produkcie. S výnimkou Belgicka a Holandska, ktoré spolu produkujú približne 10 % produkcie ovocia a zeleniny v EÚ, sú jedinými členskými štátmi, v ktorých organizácie výrobcov produkujú významnú časť národnej produkcie, štáty s nízkou celkovou produkciou ([ilustrácia 9](#)).

⁵ Nes, K., Colen, L. a Ciaian, P., *Market Power in Food Industry in Selected EU Member States*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, Luxemburg, 2021.

Ilustrácia 9 | Členské štáty s najväčšou produkciou ovocia a zeleniny vykazujú nízku koncentráciu ponuky

Ako čítať túto ilustráciu: V Belgicku štyri najväčšie organizácie predávajú 63 % celkovej produkcie ovocia a zeleniny v krajine (čo predstavuje 1,9 mld. EUR).

Zdroj: EDA na základe údajov Eurostatu a Komisie.

Organizácie výrobcov sú čoraz menej atraktívne a podpora EÚ vedie k nerovnomerným výsledkom

57 Už od [nariadenia č. 2200/96](#) o spoločnej organizácii trhu s ovocím a zeleninou Komisia prezentovala koncepciu koncentrácie ponuky v organizáciách výrobcov ako „hospodársku nevyhnutnosť“ na posilnenie postavenia výrobcov na trhu. Zvýšenie „atraktívnosti členstva v organizáciách výrobcov“ bolo vo [vykonávanom nariadení 2017/892](#) Komisie zaradené medzi spoločné ukazovatele výkonnosti pre národné stratégie týkajúce sa sektora ovocia a zeleniny. Vzhľadom na 30 rokov finančnej podpory EÚ na tento dvojaký cieľ, ktorým je koncentrácia ponuky a zvýšenie atraktívnosti organizácií výrobcov, by bolo rozumné očakávať zvyšovanie miery organizovanosti v sektore vo všetkých členských štátoch – najmä preto, že čím vyššia je miera organizovanosti, tým atraktívnejšie by malo byť pre nezávislých výrobcov vstupovať do organizácií výrobcov.

Napriek výhodám členstva v organizáciách výrobcov ich počet členov klesá

58 Hlavným ukazovateľom Komisie na meranie koncentrácie ponuky v sektore ovocia a zeleniny je miera organizovanosti: podiel produkcie (podľa hodnoty) organizácií výrobcov. Tento ukazovateľ sám osebe na posúdenie organizovanosti sektora nepostačuje, keďže rovnaká miera organizovanosti môže byť výsledkom veľkého počtu malých organizácií výrobcov alebo malého počtu veľmi veľkých organizácií výrobcov. Uvedený ukazovateľ je preto potrebné analyzovať v kombinácii s počtom výrobcov v organizáciách výrobcov. S cieľom posúdiť, či bola podpora EÚ pre organizácie výrobcov účinná pri koncentrovaní ponuky v sektore ovocia a zeleniny, sme preskúmali údaje o miere organizovanosti a členstve od roku 2012 do roku 2023.

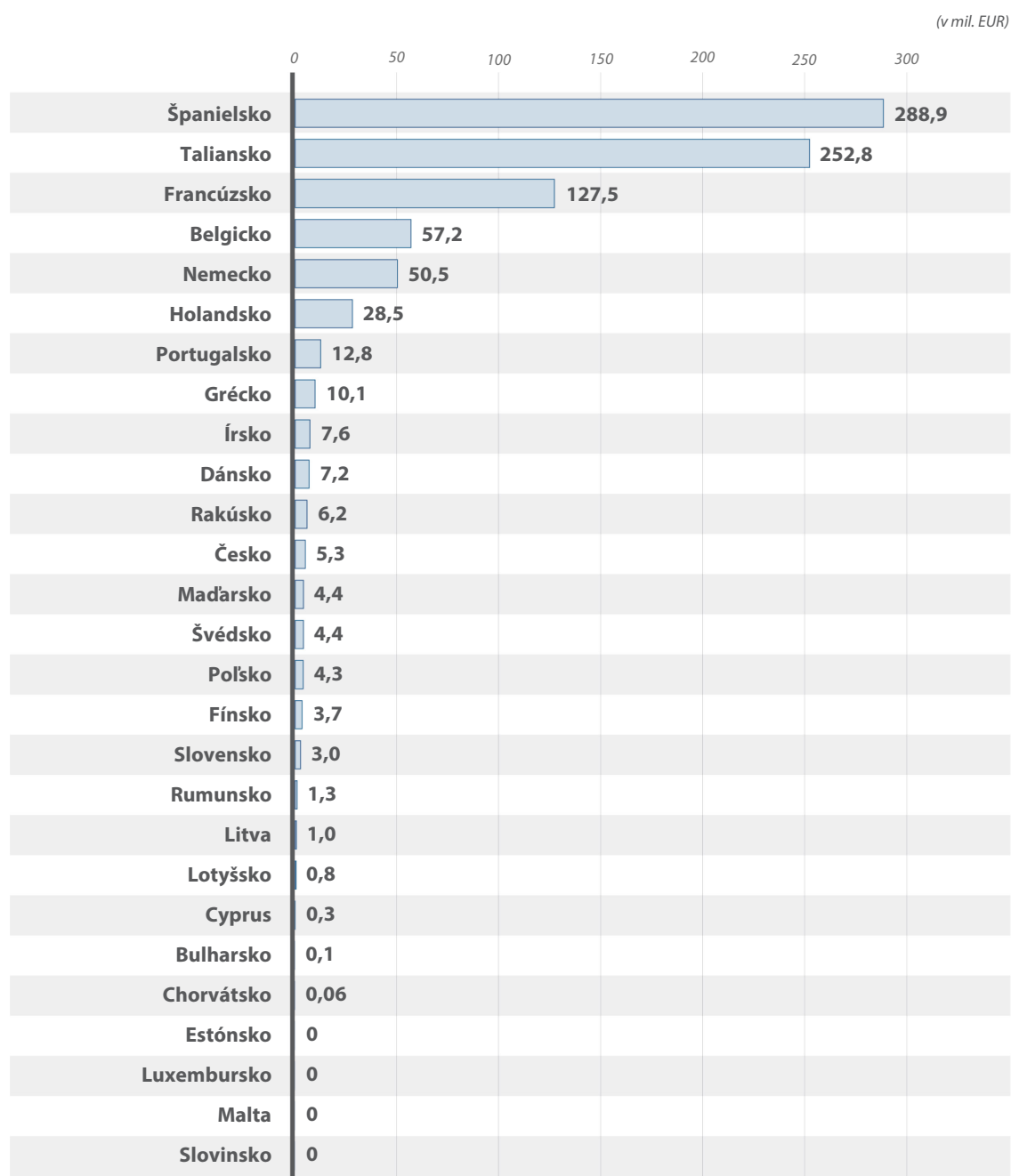
59 Po odstránení zistených prípadov dvojitého započítania v údajoch Komisie sme vypočítali, že v roku 2023 bola miera organizovanosti 42 %. V rokoch 2012 (43,6 %) až 2017 (48,4 %) sa zvyšovala, ale odvtedy klesá a v súčasnosti je na nižšej úrovni ako v roku 2012. Počet členov organizácií výrobcov sa od roku 2012 neustále znižuje. V roku 2012 mali organizácie výrobcov spolu 312 823 členov. Do roku 2023 sa ich počet znížil na 191 310 členov.

- 60** Uznávame, že pokles počtu členov v organizáciách výrobcov má štrukturálne príčiny. Jednou z nich je celkový pokles počtu poľnohospodárskych podnikov v sektore ovocia a zeleniny v EÚ, ktorý je dôsledkom nedostatočnej generačnej obnovy, keďže poľnohospodárov odchádzajúcich do dôchodku nenahrádzajú mladšie generácie. Napriek tomu sme na základe údajov z prieskumov poľnohospodárskych podnikov Eurostatu z rokov 2013 a 2020 zistili, že počet členov v organizáciách výrobcov sa znižoval rýchlejšie ako počet poľnohospodárskych podnikov v sektore ovocia a zeleniny v EÚ. Počet členov sa od roku 2013 do roku 2020 znížil o 29 %, zatiaľ čo počet poľnohospodárskych podnikov v sektore ovocia a zeleniny sa v rovnakom období znížil o 14 %.
- 61** Klesajúci počet členov sprevádzaný zvyšujúcou sa mierou organizovanosti by naznačoval konsolidáciu: organizácie výrobcov by mohli mať menej členov, ale zároveň väčší podiel na trhu. To, že oba ukazovatele klesajú (a v prípade počtu členov rýchlejšie ako v prípade celkového počtu podnikov), naznačuje, že organizácie výrobcov na úrovni EÚ nerastú. Napriek výhodám, ktoré organizácie výrobcov ponúkajú svojim členom, sa im v priemere nedarí získavať nových členov.

Realizácia sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

- 62** Preskúmali sme regulačný rámec v štyroch členských štátoch, ktoré sme v rámci auditu navštívili, ako aj hodnotiace správy za obdobie financovania 2013 – 2018. Posudzovali sme, či opatrenia členských štátov prispievajú k dosiahnutiu cieľa zvýšiť atraktivnosť organizácií výrobcov.
- 63** Zatiaľ čo všeobecné ciele politiky sa stanovujú na úrovni EÚ, členské štáty sú zodpovedné za ich realizáciu, najmä za vypracovanie zoznamu oprávnených činností, ktoré možno financovať v rámci jednotlivých cieľov. Takéto rozhodovanie na národnej úrovni je potrebné, pretože modely poľnohospodárstva, druhy pestovaných plodín a spôsoby výroby sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líšia. Podpora EÚ pre organizácie výrobcov je k dispozícii pre všetky členské štáty, využívajú ju však nerovnomerne (*ilustrácia 10* a *tabuľka 1* v *prílohe I*).

Ilustrácia 10 | Podpora EÚ pre organizácie výrobcov podľa členských štátov (2022)

Poznámka: Vzhľadom na mierku nie je financovanie pod hranicou 1 mil. EUR viditeľné.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie.

64 Toto nerovnomerné čerpanie je odrazom značných rozdielov v miere organizovanosti v jednotlivých členských štátoch (*ilustrácia 11*), ale poukazuje aj na to, že aj v krajinách, v ktorých existujú uznané organizácie výrobcov, nie všetky z nich predkladajú operačné programy, aby získali prístup k finančným prostriedkom z EÚ. V Poľsku tak robí len 8 % uznaných organizácií.

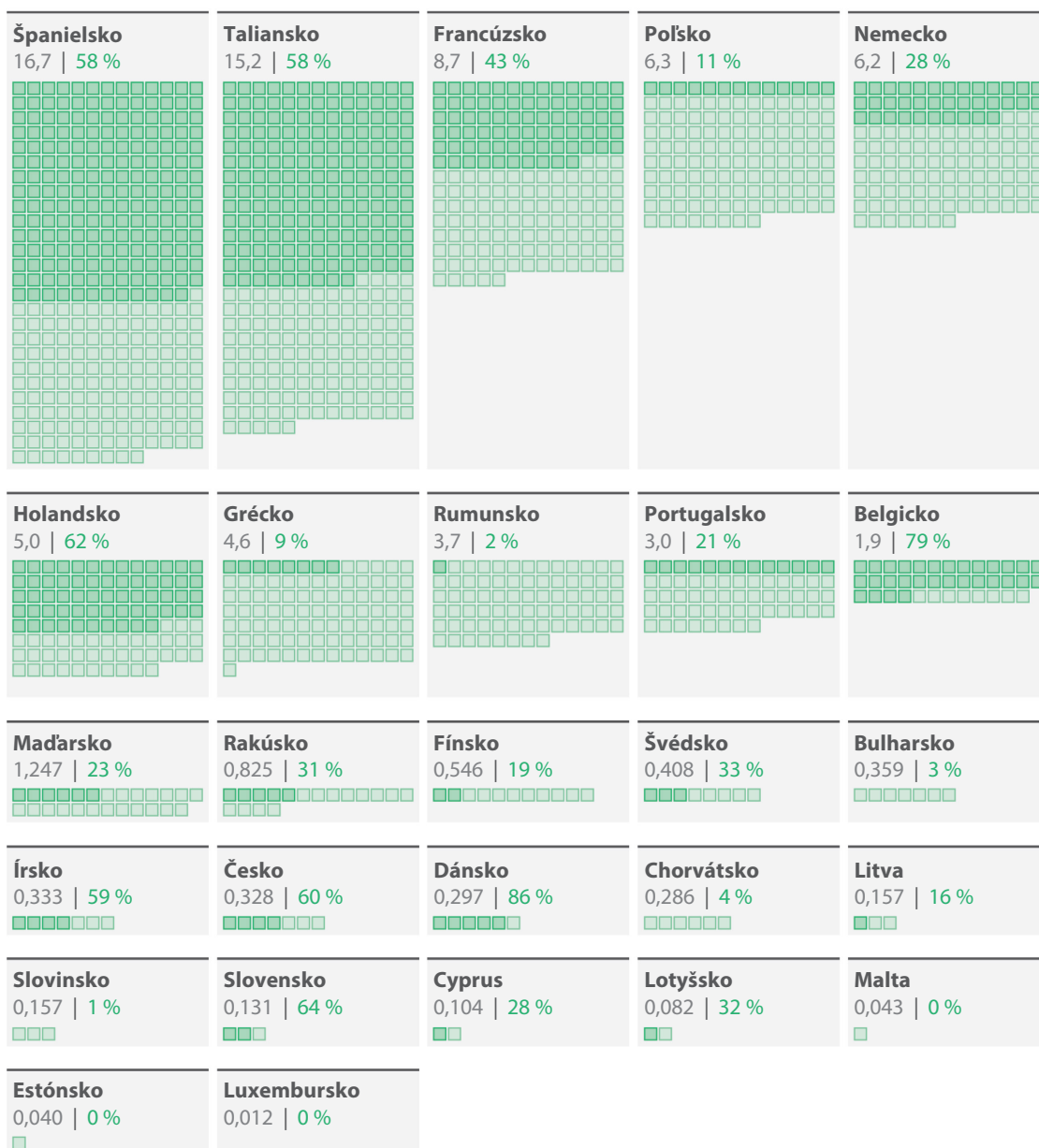
Ilustrácia 11 | Miera organizovanosti sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši

- Produkcia ovocia a zeleniny
- Predávaná produkcia organizácií výrobcov

Členský štát

produkcia (v mld. EUR) | miera organizovanosti v percentách

Poznámka: 1 štvorček = 50 mil. EUR

Poznámka: v prípade Švédska neboli za rok 2023 oznámené žiadne údaje, preto boli použité údaje za rok 2022.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie z roku 2023.

- 65** Do rozdielov v miere organizovanosti sa premieta nízka produkcia ovocia a zeleniny v niektorých krajinách. Členské štáty, v ktorých sa ovocie a zelenina takmer nepestuje (Luxembursko, Malta), nemajú žiadne organizácie výrobcov. V krajinách s relatívne malým sektorom ovocia a zeleniny sa vytváranie organizácií výrobcov môže zdať menej potrebné, aj keď je vzhľadom na malý počet výrobcov štrukturálne jednoduchšie. Tým sa však nevysvetľujú všetky zaznamenané rozdiely: sektory ovocia a zeleniny v Česku, Dánsku a Chorvátsku sú veľkosťou podobné, ale ich miery organizovanosti sú veľmi odlišné. To isté platí pre Poľsko, Nemecko a Grécko. To naznačuje, že do hry vstupujú aj iné faktory, hoci sa neuskutočnila žiadna systematická štúdia príčin.
- 66** Niektoré dôvody sú kultúrneho alebo historického charakteru. Vo Francúzsku sú družstevné štruktúry (ktoré vznikli začiatkom 20. storočia a predchádzali organizáciám výrobcov) bežnou formou organizácie v odvetví poľnohospodárstva. Zo 14 organizácií, ktoré sme preskúmali vo Francúzsku, deväť existovalo ešte pred rokom 1996 a neskôr boli uznané ako organizácie výrobcov. Typickým príkladom tohto vývoja od družstva k organizácii výrobcov je región Bretónsko ([rámcik 4](#)). Družstvá existovali pred rokom 1996 aj v niektorých častiach Španielska a Talianska.

Rámček 4

Bretónsko: úspech založený na histórii spolupráce

Bretónsko má vysoko organizovaný sektor ovocia a zeleniny, pričom takmer 80 % výrobcov patrí do organizácie výrobcov. Táto štruktúra má v prípade niektorých organizácií historické korene siahajúce viac ako storočie dozadu, hoci skutočný rozmach sa začal v 60. rokoch 20. storočia. Počas poľnohospodárskej krízy, ktorá sa vyznačovala prepadom cien artičokov, vytvorilo 4 500 pestovateľov v roku 1962 štruktúru podobnú družstvu a dohodli sa na spoločnom predaji svojej produkcie prostredníctvom systému reverzných aukcií holandského typu. Tento systém poskytol výrobcom väčšiu vyjednávaciu silu, pretože mohli koncentrovať ponuku a stiahnuť produkty, ak boli ponúkané ceny príliš nízke.

Zdroj: EDA.

V priebehu 70. a 80. rokov sa rôzne kolektívy výrobcov ďalej konsolidovali. Dve najväčšie skupiny v regióne si vytvorili vlastné značky, ktoré dnes poznajú spotrebitelia v celom Francúzsku.

Keď v roku 1996 nadobudlo účinnosť nariadenie o organizáciách výrobcov v EÚ, bretónski výrobcovia už mali 30 rokov skúseností so spoluprácou v podobných štruktúrach a dokázali rýchlo využiť tieto nové možnosti a boli medzi prvými uznanými organizáciami: Osem z desiatich súčasných organizácií (okrem výrobcov jablčného muštu) v regióne bolo uznaných v rokoch 1996 alebo 1997.

- 67** V Poľsku prispelo dedičstvo komunistického obdobia spolu s finančnými a reputačnými faktormi k nedostatočnej atraktivnosti organizácií výrobcov. V rokoch 2010 až 2015 získalo Poľsko 1,1 mld. EUR v rámci predchádzajúceho programu EÚ, ktorý mal výrobcom pomôcť preskupiť sa a dosiahnuť, aby boli uznaní ako organizácie výrobcov. Napriek vysokým sumám (Poľsko získalo takmer 90 % celkovej dostupnej pomoci) to nevedlo k udržateľnej organizovanosti sektora ovocia a zeleniny, keďže mnohé skupiny vytvorené v rámci programu neskôr zanikli alebo prestali predkladať operačné programy. Systém bol okrem toho ovplyvnený vysokou mierou podvodov, ktoré viedli k značným finančným opravám pre krajinu. To poškodilo povesť organizácií výrobcov a až do rokov 2024/2025 viedlo orgány k tomu, aby sa zameriavali skôr na obmedzenie rizika podvodov, než na podporu organizácií pri predkladaní operačných programov.
- 68** Zaznamenali sme aj rozdiely vo vykonávaní politiky v členských štátoch. V štyroch členských štátoch, ktoré sme navštívili, sa tieto rozdiely týkali prístupu vnútroštátnych orgánov, ako aj uplatňovaných pravidiel, a presahovali potrebu prispôbiť podporu vnútroštátnym potrebám.
- 69** V Španielsku a vo Francúzsku sú orgány vo vzťahu k organizáciám veľmi aktívne, organizujú informačné stretnutia, poskytujú pravidelné poradenstvo a vyjadrujú sa k návrhom operačných programov. V týchto členských štátoch, ako aj v Taliansku, sú zoznamy oprávnených činností rozsiahle a pravidelne sa revidujú, aby sa do nich premietla spätná väzba získaná od organizácií. Naopak, v Poľsku bol zoznam oprávnených činností oveľa kratší a výrobcovia, s ktorými sme viedli rozhovory, sa sťažovali, že ich spätná väzba nebola vždy zohľadnená. Zaznamenali sme aj jeden prípad gold-platingu, keď poľské orgány vo svojej stratégii na roky 2010 – 2017 požadovali, aby sa environmentálne opatrenia týkali viac ako 50 % členov organizácie výrobcov, aby boli oprávnené na financovanie, pričom v ostatných vybraných členských štátoch takéto prísne požiadavky neexistovali. Tieto rozdiely znamenajú, že v prípade rovnakej činnosti sa hradia rozdielne náklady ([rámcik 5](#)), čím sa pre výrobcov vytvárajú nerovnaké podmienky v závislosti od členského štátu, v ktorom pôsobia.

Rámček 5

Rovnaké produkty, rozdielne oprávnené náklady

V troch zo štyroch navštívených členských štátov sme kontrolovali organizácie, ktoré pestujú paradajky v skleníkoch. Všetky z nich využívajú integrovanú výrobu (**rámček 3**), ale súvisiace oprávnené náklady sú v nich rôzne.

V Španielsku sa integrovaná výroba vypláca ako paušálna suma na hektár v prípade skleníkov.

Vo Francúzsku sa vypláca ako paušálna suma na hektár v prípade sádov. V prípade skleníkov sú oprávnenými nákladmi náklady na používanie akéhokoľvek druhu užitočného hmyzu (opeľovačov a hmyzu na kontrolu škodcov).

V Poľsku sú oprávnené na financovanie náklady na nákup hmyzu na kontrolu škodcov. Jediné opeľovače, ktoré sú oprávnené v rámci operačných programov, sú určité druhy včiel, ktoré sa používajú len v sadoch, a nie v skleníkoch.

Tieto rozdiely sú odrazom administratívnych rozhodnutí – používaním paušálnych súm sa zjednodušujú žiadosti o poskytnutie pomoci aj kontroly –, ale aj rozdielnych politík týkajúcich sa komplexnosti financovaných činností, v tomto prípade oprávnenosti na opeľovače v skleníkoch.

- 70** Tieto rozdiely v prístupe a pravidlách môžu odrádzať výrobcov od vstupu do organizácií alebo odrádzať uznané organizácie od predkladania operačných programov. Organizácie výrobcov a vnútroštátne orgány si uvedomujú, že vykonávanie sa v jednotlivých členských štátoch líši. Domnievajú sa však, že nemajú vhodné príležitosti na výmenu informácií a na diskusiu (na technickej úrovni) o vykonávaní politiky.

Komisia identifikovala výzvy v sektore, ale nenavrhol účinné riešenia

- 71** Politika EÚ voči organizáciám výrobcov je od roku 1996 do značnej miery rovnaká (**príloha III**), zatiaľ čo poľnohospodárske a trhové prostredie sa výrazne zmenilo. Preskúmali sme legislatívny rámec EÚ týkajúci sa organizácií výrobcov a štúdie uverejnené Komisiou, čo nám umožnilo posúdiť, do akej miery sa Komisia vo svojich opatreniach zaoberá kľúčovými výzvami, ktorým čelia výrobcovia ovocia a zeleniny.

V rámci organizovanosti sektora nie je stanovený jasný cieľ

- 72** Vo svojom najnovšom [pracovnom dokumente](#)⁶ o postavení poľnohospodárov v potravinovom dodávateľskom reťazci Komisia opäť zdôraznila kľúčovú úlohu, ktorú zohrávajú organizácie výrobcov pri zvyšovaní vyjednávacjej sily výrobcov a v konečnom dôsledku aj ich príjmov. Takisto sa v nej opakujú [štúdie](#)⁷, v ktorých sa zdôrazňuje, že menšie organizácie výrobcov majú často problémy v obchodných rokovaniach.
- 73** Komisia sa domnieva, že jej úlohou je podporovať organizácie výrobcov vo všeobecnosti, ale zdôrazňuje, že:
- výrobcovia sa naďalej rozhodujú, či vytvoria alebo nevytvoria organizáciu,
 - členské štáty majú najlepšie predpoklady na riešenie svojich potrieb a
 - do spôsobu koncentrácie produkcie sa premietajú miestne podmienky.
- 74** V právnych predpisoch sa nestanovuje cieľová miera organizovanosti, hoci sa v nich miera organizovanosti pod 20 % vymedzuje ako „mimoriadne nízka“ a táto prahová hodnota sa používa na umožnenie vyššieho spolufinancovania. Nikde sa neuvádza, akým spôsobom by sa výroba mala koncentrovať – či v rámci mnohých menších organizácií alebo niekoľkých väčších organizácií. Hoci miera organizovanosti alebo model organizácie na úrovni EÚ nemusí byť vzhľadom na rozmanitosť národných poľnohospodárskych systémov vhodným riešením, národné ciele dohodnuté s členskými štátmi by dali politike jasnejšie smerovanie, pričom by sa rešpektovala úloha a zodpovednosť členských štátov.

⁶ SWD(2025) 260.

⁷ Európska komisia: Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, EY a Arcadia International E. E. I. G, *Study of the best ways for producer organisations to be formed, carry out their activities and be supported*, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2019.

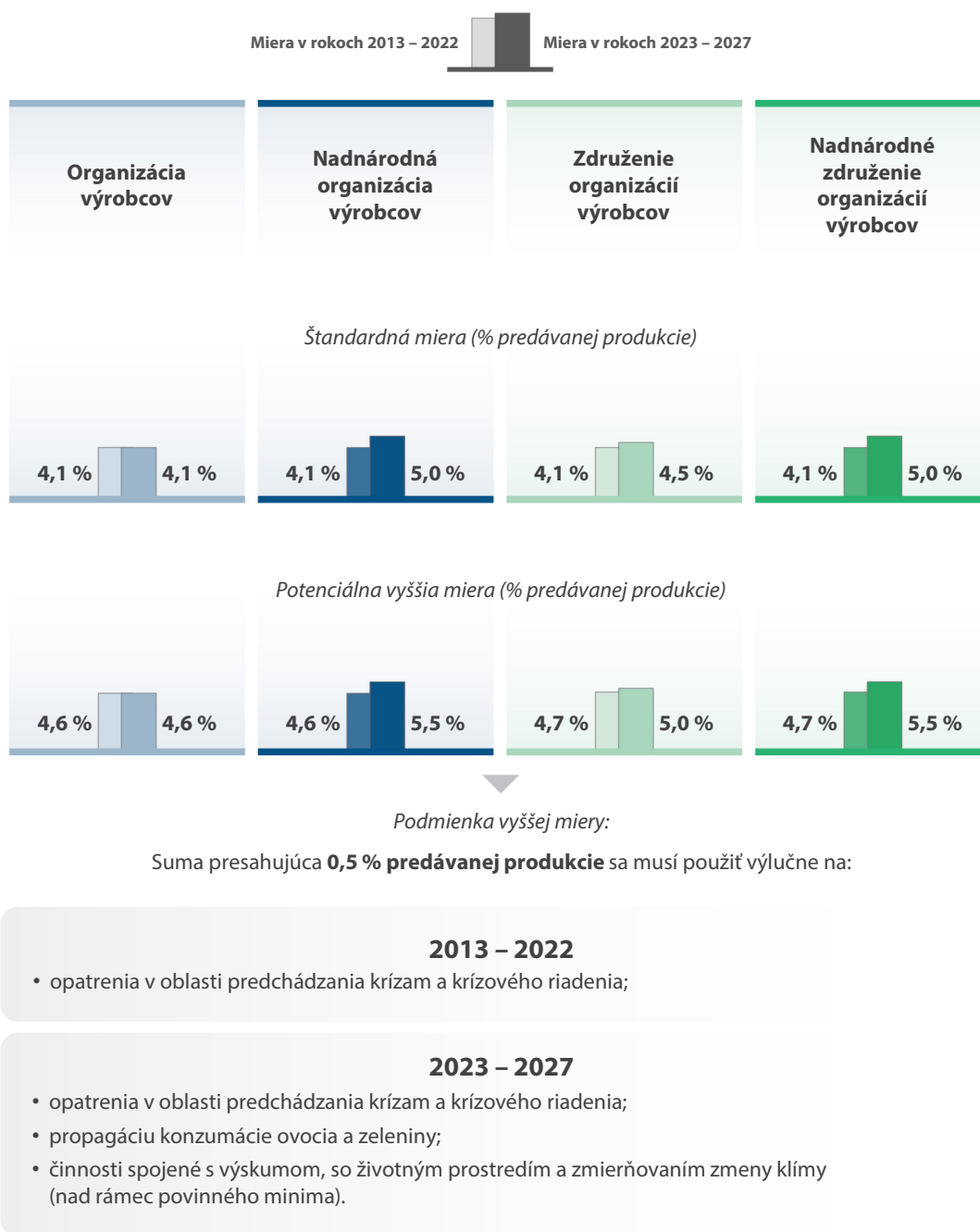
Komisia nenavrhlala opatrenia na riešenie nedostatočnej atraktívnosti organizácií výrobcov

75 Komisia už dávno identifikovala všeobecné dôvody nedostatočnej atraktívnosti organizácií výrobcov. Patria k nim:

- obavy výrobcov zo straty slobody v podnikaní,
- nedostatok dôvery v kolektívne organizácie (najmä v členských štátoch, v ktorých existovala povinná kolektívna organizácia),
- nedostatok informácií o výhodách organizácií výrobcov a nedostatok politickej a primeranej technickej podpory zo strany vnútroštátnych orgánov, ako aj
- obavy z administratívnych nákladov na založenie a prevádzkovanie organizácie výrobcov.

76 Žiadny z týchto dôvodov sa však neriešil zmenami právneho rámca: tie boli minimálne (*príloha III*) a odporúčania pre členské štáty majú naďalej všeobecný charakter. Poslednou *revíziou SPP* z roku 2021 sa reorganizovali a mierne rozšírili ciele, ktoré musia organizácie výrobcov sledovať vo svojich operačných programoch, a revidovali sa stropy pomoci pre združenia a nadnárodné organizácie (*ilustrácia 12*). Neobsahuje však ustanovenia týkajúce sa riešenia pretrvávajúcej hospodárskej slabosti väčšiny organizácií výrobcov (*ilustrácia 8*). Balík zjednodušujúcich opatrení prijatý v decembri 2025 nepriniesol podstatné zmeny platných právnych predpisov.

Ilustrácia 12 | Narastajúca zložitosť pravidiel EÚ – výpočet stropov pomoci

Zdroj: EDA.

77 V najnovšom legislatívnom návrhu Komisie týkajúcom sa postavenia poľnohospodárov v dodávateľskom reťazci sa zavádzajú nové požiadavky na zmluvné vzťahy a vyššia miera spolufinancovania pre mladých a nových poľnohospodárov v organizáciách výrobcov. Ustanovenia týkajúce sa mladých a nových poľnohospodárov sú síce pozitívne, ale celkovo sa domnievame, že takýmito opatreniami sa pravdepodobne výrazne nezvýši atraktivnosť vstupu do organizácie výrobcov.

- 78** Hlavnými cieľmi Komisie v oblasti organizácií výrobcov zostáva posilnenie ich úlohy a poskytnutie stimulov pre poľnohospodárov, aby do nich vstupovali. V návrhu sa jasne neuvádza, aké opatrenia treba prijať na dosiahnutie týchto cieľov, či by mali byť rovnaké vo všetkých členských štátoch ani ako by sa dala merať ich úspešnosť. Súčasné ukazovatele (miera organizovanosti, členstvo v organizáciách výrobcov) sú príliš všeobecné na meranie účinku podpory EÚ. Okrem toho sme zistili, že Komisia nemôže zaručiť spoľahlivosť údajov zasielaných členskými štátmi, čím sa ďalej obmedzuje užitočnosť týchto ukazovateľov.

Legislatívnymi zmenami sa zvýšila zložitosť pravidiel financovania

- 79** Ako dôvod nedostatočnej atraktívnosti organizácií výrobcov sa často uvádza zložitosť pravidiel EÚ a administratívne zaťaženie spojené s realizáciou operačných programov. V našej analýze nariadenia z roku 2021 sme poukázali na niekoľko zmien, ktorými sa zvýšila zložitosť predchádzajúcich opatrení. Zmeny zahŕňajú zavedenie nových vyšších mier spolufinancovania pre určité činnosti spojené s obmedzeniami na úrovni výdavkov (*ilustrácia 13*).

Ilustrácia 13 | Miery spolufinancovania sú čoraz zložitejšie

✓ Činnosť zahrnutá

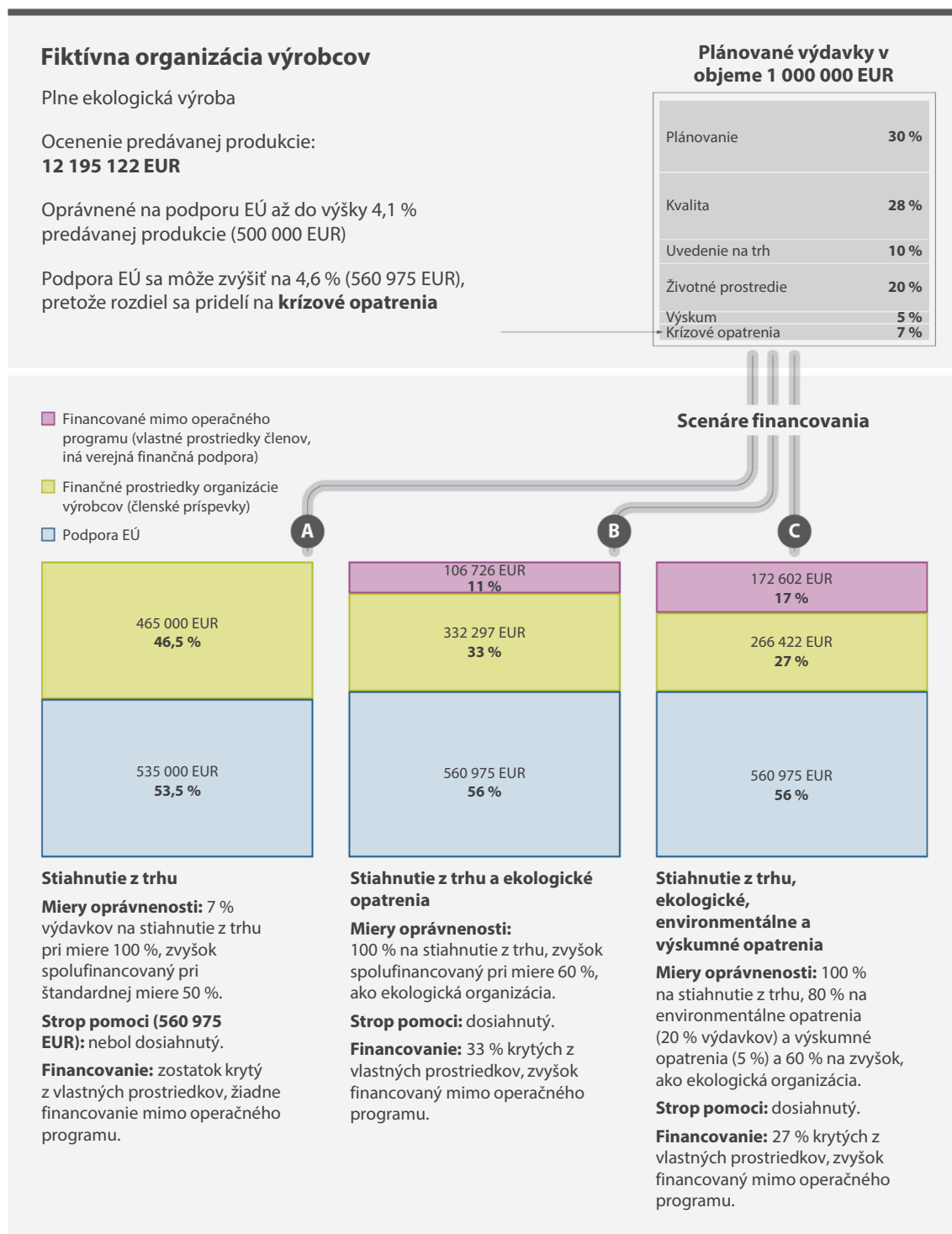
● Činnosť nebola zahrnutá

2013 – 2022		2023 – 2027
	100 % – činnosti	
✓	Stiahnutie z trhu určené na bezplatnú distribúciu	✓
●	Intervencie v oblasti odborného poradenstva pre iné organizácie výrobcov/iných výrobcov	✓
	80 % na žiadosť organizácie výrobcov	
●	Životné prostredie, zmierňovanie zmeny klímy, ak ≥ 20 % výdavkov	✓
●	Výskum, ak ≥ 5 % výdavkov	✓
	60 % – celý program na žiadosť organizácie výrobcov	
✓	Výhradne organizácie ekologických výrobcov/združenia organizácií ekologických výrobcov	✓
✓	Prvý operačný program po zlúčení organizácií výrobcov	✓
✓	Prvý operačný program združenia organizácií výrobcov	✓
✓	Organizácia výrobcov z členského štátu s mierou organizovanosti < 20 %	✓
✓	Organizácia výrobcov v jednom z najvzdialenejších regiónov	✓
●	Prvý operačný program organizácie výrobcov	✓
	60 % – činnosti na žiadosť organizácie výrobcov	
✓	Vykonávané na medziodvetvovom základe	✓
✓	Ekologické poľnohospodárstvo	✓
✓	Nadnárodné činnosti, ktoré vykonávajú organizácie výrobcov	●
●	Nadnárodné činnosti týkajúce sa uvádzania na trh/marketingu, životného prostredia, zmierňovania zmeny klímy, ktoré vykonávajú nadnárodné organizácie výrobcov	✓
●	Výskum, životné prostredie a zmierňovanie zmeny klímy, propagácia konzumácie ovocia a zeleniny, predchádzanie krízam a krízové riadenie	✓
	50 % – činnosti	
✓	Štandardná miera	✓

Zdroj: EDA.

80 Navrhovať operačné programy, ktorými sa optimalizujú rôzne miery spolufinancovania a obmedzenia stropov (*ilustrácia 12*), je zložitá úloha, a to najmä pre menšie organizácie (*ilustrácia 14*). Organizácie, s ktorými sme viedli rozhovory, považujú 80 % mieru zavedenú v rámci novej SPP buď za ťažko využiteľnú vzhľadom na obmedzenie pomoci EÚ, alebo skôr za finančné riziko než za príležitosť. Miera na úrovni 80 % sa každoročne uplatňuje na environmentálne alebo výskumné opatrenia, v prípade ktorých plánované výdavky výrazne prekračujú požadované minimum počas trvania programu. Ak však organizácia požiada o 80 % mieru počas celého programu, ale nedosiahne prahové hodnoty výdavkov za celé obdobie (t. j. 20 % na environmentálne a 5 % na výskumné opatrenia), musí vrátiť sumu súvisiacu s dodatočnou 20 % mierou spolufinancovania (80 % – 60 %) za celé programové obdobie. Takáto úhrada by mohla mať významný finančný vplyv.

Ilustrácia 14 | Po dosiahnutí stropu pomoci sa vyššie miery spolufinancovania viac nepremietajú do vyššej podpory EÚ

Zdroj: EDA.

Obmedzenia boli pridané bez akejkolvek analýzy existujúcich postupov

- 81** Revíziou SPP z roku 2021 sa zaviedli minimálne požiadavky na výdavky na výskumné opatrenia a zvýšili sa požiadavky na environmentálne opatrenia. Tieto minimálne požiadavky boli vymedzené bez toho, aby sa zohľadnil ich potenciálny vplyv na organizácie výrobcov. Oprávnené environmentálne opatrenia v rámci operačných programov sú opatrenia, ktoré idú nad rámec povinných právnych požiadaviek. Počas obdobia 2013 až 2022 museli organizácie výrobcov realizovať environmentálne opatrenia s niekoľkými obmedzeniami: mohli buď realizovať dve environmentálne opatrenia, alebo na environmentálne opatrenia vyčleniť 10 % svojich programových výdavkov. Na úrovni EÚ bolo v tomto období zameraných na environmentálne opatrenia v priemere 16 % operačných programov (v priemere 273 mil. EUR ročne).
- 82** Revízia pravidiel z roku 2021 priniesla dve veci: poskytli sa ňou stimuly na realizáciu environmentálnych opatrení (s potenciálne vyššou mierou spolufinancovania) a zaviedli obmedzenia v rámci ich realizácie stanovením minimálneho počtu troch opatrení, ktoré predstavujú aspoň 15 % operačného programu. Tieto obmedzenia nezodpovedali rôznym situáciám v praxi. Napríklad environmentálne opatrenia na zníženie spotreby vody sa ľahšie realizujú v skleníkoch s uzavretým okruhom ako na otvorených poliach, kde potreba zavlažovania závisí od počasia a mení sa v závislosti od striedania plodín.
- 83** Komisia zistila, že v operačných programoch na roky 2013 – 2022 neboli takmer žiadne výdavky na výskum, a v dôsledku toho po diskusiách s vnútroštátnymi orgánmi zaviedla povinnosť vynaložiť 2 % operačného programu na výskumné akcie. Komisia nepovažovala za potrebnú žiadnu ďalšiu štúdiu o skutočných výskumných postupoch v organizáciách výrobcov.
- 84** Organizácie, ktoré sme navštívili vo Francúzsku a v Taliansku, nám vysvetlili, že už mnoho rokov financujú výskumné činnosti mimo operačných programov, pričom využívajú národné výskumné programy alebo programy EÚ, ktoré majú niekedy vyššiu mieru spolufinancovania. Aby splnili povinnosť 2 %, v podstate reorganizovali spôsob financovania svojich výskumných opatrení, čo malo len malý vplyv na ich celkové výdavky na výskum. V Španielsku táto povinnosť podnietila organizácie, ktoré sme navštívili, aby rozvíjali partnerstvá s výskumnými centrami – niekedy cez združenia organizácií výrobcov. V Poľsku organizácie uviedli, že pri plnení tejto požiadavky očakávajú ťažkosti, keďže nemajú vytvorené partnerstvá s výskumnými centrami.

- 85** Okrem toho môžu 2 % operačného programu v prípade veľkej organizácie predstavovať významnú sumu alebo v prípade menšej organizácie veľmi nízku sumu. V členských štátoch, v ktorých neexistujú združenia a ktoré majú málo aktívnych organizácií, ako napríklad v Poľsku, je nepravdepodobné, že by sumy vyčlenené na výskum stačili na financovanie významných výskumných opatrení. V kombinácii s tým, že niektoré organizácie budú jednoducho reorganizovať svoje výdavky namiesto toho, aby ich zvyšovali, bude účinok takýchto povinných výdavkov na výskum pravdepodobne malý.
- 86** Zahrnutie povinných výdavkov, napríklad na životné prostredie a výskum, je výnimkou z logiky, o ktorú sa opiera podpora EÚ pre organizácie výrobcov. Obmedzuje sa tým schopnosť organizácií výrobcov rozvíjať svoju stratégiu, komplikuje sa tvorba ich operačných programov a do politiky, ktorá bola orientovaná na výsledky, sa zavádzajú požiadavky založené na vstupoch (výdavkoch).
- 87** V [návrhu](#) Komisie týkajúcom sa SPP na roky 2028 – 2034 sa riešia niektoré z uvedených problémov. Navrhujú sa v ňom zrušiť požiadavky na minimálne výdavky zavedené v roku 2021. Súčasne sa však navrhujú nové prvky, ktoré by mohli viesť k ďalším rozdielom v tom, ako by členské štáty mohli realizovať podporu EÚ pre organizácie výrobcov. V návrhu sa stanovuje povinný minimálny vnútroštátny príspevok na úrovni 30 %, ktorý doteraz neexistoval, a tri maximálne miery spolufinancovania na úrovni 75 % (namiesto súčasných 50 %), 95 % (na generačnú obnovu, výskum a inovácie, riadenie rizík, životné prostredie a klímu) a 100 % (neuskutočnenie zberu a stiahnutie produktov z trhu).
- 88** Navrhované miery spolufinancovania sú podstatne vyššie ako v súčasnosti, čím by sa mohlo zatriktívniť členstvo, hoci by sa naďalej uplatňovalo obmedzenie pomoci. Ide však o maximálne sadzby stanovené členskými štátmi, pričom sa neuvádza, aká by mohla byť minimálna podpora EÚ ani ako by sa určovala. Mohlo by to viesť k situácii, že na rovnaké ciele a rovnaké opatrenia by sa v EÚ uplatňovali veľmi odlišné miery spolufinancovania, čím by sa ešte viac zvýšili rozdiely medzi organizáciami výrobcov v závislosti od členského štátu, v ktorom sa nachádzajú. Na riziko „nerovnakých podmienok pre poľnohospodárov“ sme už upozornili v našom [stanovisku](#) k návrhu Komisie.

Túto správu prijala komora I, ktorej predsedá Joëlle Elvinger, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 1. júla 2026.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Prílohy

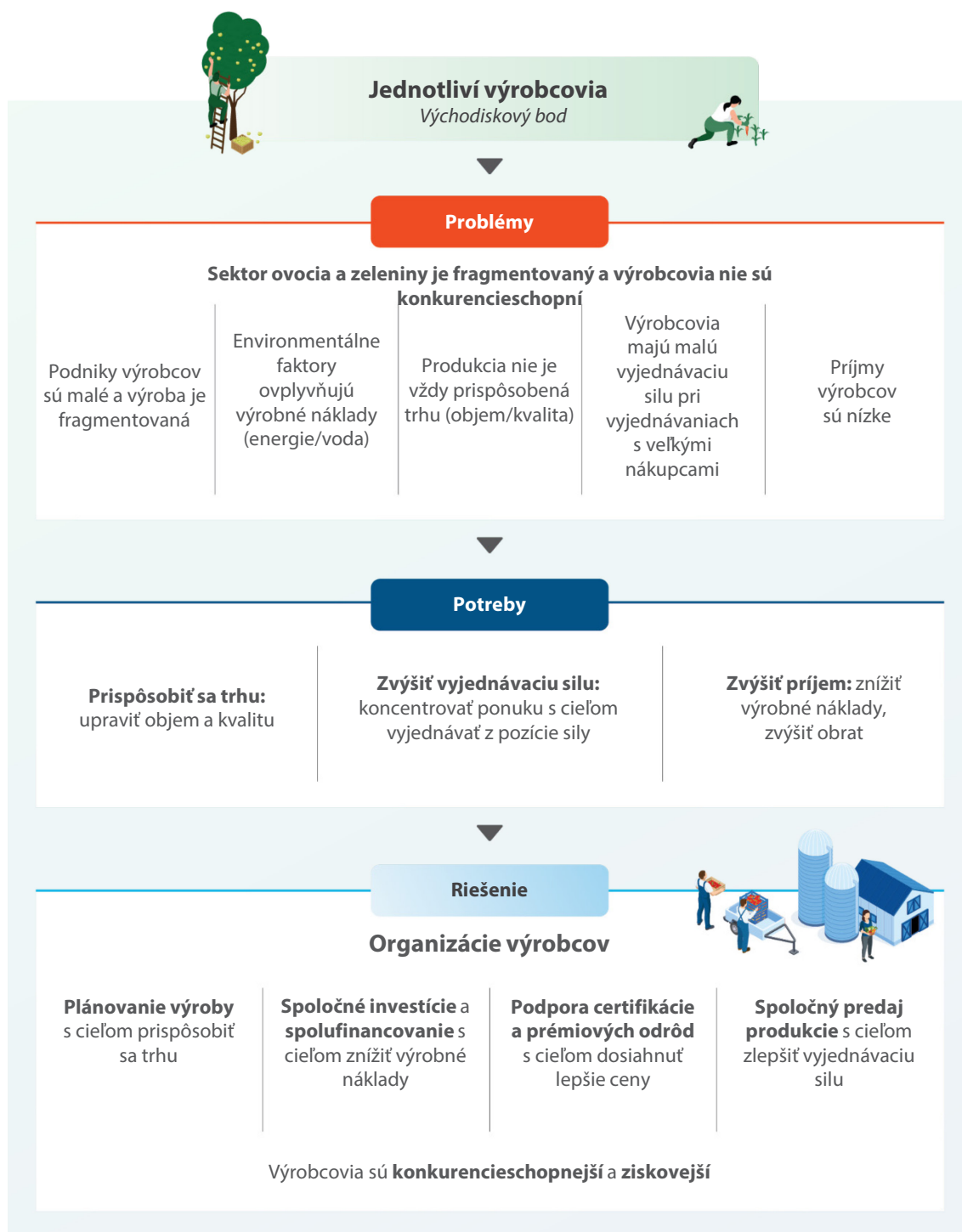
Príloha I – O tomto audite

Fragmentovaný sektor, ktorý sa má konsolidovať podporou EÚ

- 01** Sektor produkcie ovocia a zeleniny v EÚ je približne s dvomi miliónmi podnikov s priemernou rozlohou 2,4 ha¹ malý a fragmentovaný. V sektore sa využívajú rôzne výrobné metódy (sady, skleníky, otvorené polia), z ktorých každá má svoje obmedzenia. Čerstvé produkty sú sezónne a rýchlo podliehajú skaze, čo zvyrazňuje nerovnováhu v obchodných rokovaníach a štrukturálne znevýhodňuje výrobcov. V reakcii na neustále sa zvyšujúcu koncentráciu v maloobchodnom sektore vznikli skupiny výrobcov. V roku 1996 zaviedla EÚ režim podpory na podnietenie ďalšej spolupráce a zoskupovania ponuky, a to vo forme poskytovania finančnej pomoci „uznaným“ organizáciám výrobcov s cieľom posilniť ich postavenie na trhu (*ilustrácia 1*).

¹ Eurostat, Poľnohospodárske podniky a hektáre podľa plodín, využívaná poľnohospodárska plocha, ekonomická veľkosť poľnohospodárskeho podniku a región na úrovni NUTS 2, [ef_lus_allcrops].

Ilustrácia 1 | Politická logika podpory EÚ pre organizácie výrobcov

Zdroj: EDA.

- 02** Podľa práva EÚ členské štáty uznávajú organizácie, ktoré spĺňajú kritériá, ako je minimálny počet členov, demokratický interný rozhodovací proces a minimálna hodnota predávanej produkcie (hodnota spoločnej produkcie predanej na trhu). Uznatie umožňuje organizáciám výrobcov prístup k finančným prostriedkom EÚ prostredníctvom viacročných operačných programov zameraných na posilnenie konkurencieschopnosti a zvýšenie príjmov ich členov prostredníctvom vyšších a stabilnejších cien. Finančná podpora EÚ sa vypočítava ako percentuálny podiel z hodnoty predávanej produkcie organizácie, a teda je dotáciou orientovanou na výsledky a jednou z mála druhov pomoci EÚ, ktorý je založený na výkonnosti.
- 03** Podpora sa poskytuje na základe spolufinancovania, pričom operačné programy sú financované z príspevkov výrobcov a z finančných prostriedkov EÚ. Tým sa zabezpečuje, aby organizácie výrobcov a ich členovia boli naďalej zodpovední za svoje investičné rozhodnutia, pričom viacročným rámcom sa podporuje strategické plánovanie v súlade so strednodobými až dlhodobými cieľmi.
- 04** Organizácie výrobcov, ktoré predkladajú operačné programy, sa vymedzujú ako „aktívne“. Nie všetky uznané organizácie tieto programy predkladajú a niektoré si ponechávajú uznanie organizácie z dôvodu účasti na iných politikách EÚ alebo z dôvodu obchodných výhod. Medzi členskými štátmi existujú značné rozdiely z hľadiska počtu a veľkosti organizácií výrobcov, ako aj objemu podpory EÚ, ktorú dostávajú (*tabuľka 1*). Približne 75 % finančných prostriedkov EÚ sa sústreďuje v troch členských štátoch – v Španielsku, Taliansku a vo Francúzsku – ktoré majú najväčší počet organizácií výrobcov.

Tabuľka 1 | Organizácie výrobcov – kľúčové informácie (2022)

Členský štát	Počet organizácií výrobcov	Predávaná produkcia organizácií výrobcov (v eurách)	Priemerná predávaná produkcia podľa organizácií (v eurách)	Podiel aktívnych organizácií výrobcov	Priemerná podpora EÚ podľa aktívnych organizácií (v eurách)
Španielsko	513	9 373 470 196	18 271 872	99 %	568 910
Taliansko	299	8 980 714 756	30 035 835	96 %	880 560
Francúzsko	195	4 129 884 731	21 178 896	88 %	743 204
Poľsko	163	595 377 983	3 652 626	9 %	291 545
Grécko	123	356 866 806	2 901 356	74 %	110 931
Portugalsko	54	551 469 706	10 212 402	74 %	321 392
Maďarsko	51	216 180 926	4 238 842	63 %	136 972
Nemecko	17	Žiadne údaje	Žiadne údaje	47 %	6 320 110
Rumunsko	23	151 463 125	6 585 353	26 %	216 028
Česko	18	188 329 412	10 462 745	100 %	297 127
Belgicko	14	1 449 629 612	103 544 972	93 %	4 391 343
Bulharsko	15	10 229 992	681 999	13 %	48 719
Holandsko	9	2 693 516 334	299 279 593	78 %	4 056 161
Rakúsko	8	241 110 733	30 138 842	100 %	772 080
Chorvátsko	4	7 708 024	1 927 006	50 %	31 246
Cyprus	6	23 367 062	3 894 510	83 %	60 135
Slovensko	6	86 500 775	14 416 796	100 %	495 133
Írsko	5	168 586 476	33 717 295	100 %	1 514 520
Lotyšsko	5	26 585 481	5 317 096	100 %	156 978
Švédsko	3	133 067 481	44 355 827	neoznámené	neoznámené
Fínsko	4	110 457 237	27 614 309	75 %	1 242 736
Dánsko	2	235 121 112	117 560 556	100 %	3 599 560
Litva	2	24 681 225	12 340 613	100 %	479 037
Slovinsko	1	993 662	993 662	neoznámené	neoznámené
Estónsko	0	–	–	0 %	–
Luxembursko	0	–	–	0 %	–
Malta	0	–	–	0 %	–
Spolu	1 540	29 755 312 847	19 321 632	41 %	710 114

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie.

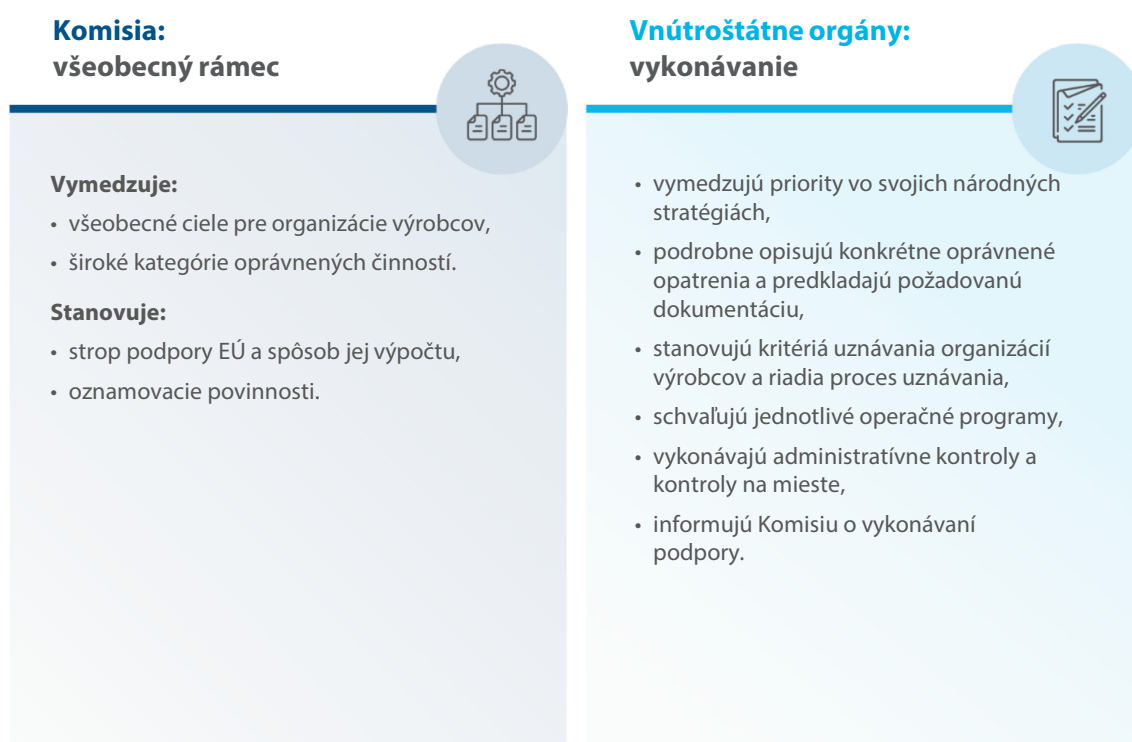
Rámec politiky EÚ

- 05** Prvé **nariadenie** EÚ, ktorým sa vytvoril rámec podpory pre organizácie výrobcov, bolo prijaté v roku 1996. Po tridsiatich rokoch sa odôvodnenie tejto politiky – zoskupenie ponuky v reakcii na zvyšujúcu sa koncentráciu dopytu – výrazne nezmenilo. Hlavné ciele operačných programov zostávajú konzistentné: plánovanie a zvyšovanie hodnoty produkcie s cieľom uspokojiť dopyt na trhu v z hľadiska kvality a kvantity a súčasne zabezpečenie environmentálne zodpovedných výrobných postupov. Hlavnou činnosťou organizácie výrobcov je naďalej zabezpečovanie uvádzania produktov jej členov na trh.
- 06** V ďalších nariadeniach sa aktualizoval právny rámec a zachovala sa pôvodná analýza problémov v sektore, ako aj ciele politiky, ale upravili sa vykonávacie nástroje. V **prílohe III** sú zhrnuté hlavné zmeny v právnom rámci.

Úlohy a zodpovednosti

- 07** Komisia (Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka) koncipuje všeobecný rámec pre organizácie výrobcov a členské štáty stanovujú kritériá a priority, ktoré sú v súlade s cieľmi politiky a s národnými stratégiami. Na **ilustrácii 2** sú podrobne opísané úlohy Komisie a členských štátov.

Ilustrácia 2 | Komisia a vnútroštátne orgány: úlohy a zodpovednosti

Zdroj: EDA.

Rozsah auditu a audítorský prístup

- 08** Cieľom tohto auditu je posúdiť, či sa podporou EÚ pre organizácie výrobcov v sektore ovocia a zeleniny úspešne zvýšila konkurencieschopnosť členov organizácií a atraktivnosť organizácií výrobcov. Konkrétne sme preskúmali:
- či sa zvýšila ziskovosť členov organizácií výrobcov,
 - či sa zvýšila vyjednávacía sila členov organizácií výrobcov,
 - či sa podporou EÚ dosiahlo udržateľné zvýšenie miery organizovanosti,
 - či politické rozhodnutia členských štátov ovplyvnili atraktivnosť členstva v organizáciách výrobcov a
 - či sa Komisia v rámci riadenia politiky zaoberala kľúčovými výzvami v tomto sektore.
- 09** Tento audit prispeje k prebiehajúcim diskusiám o postavení poľnohospodárov v hodnotovom reťazci a o výške ich príjmov. Prispeje aj k nadchádzajúcim rokovaniam o viacročnom finančnom rámci na roky 2028 až 2034.
- 10** Audit sa týka činností organizácií výrobcov v rokoch 2015 až 2024, úlohy Generálneho riaditeľstva pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka v riadení politiky a podrobne sa v ňom skúmajú štyri členské štáty: Španielsko, Francúzsko, Taliansko a Poľsko. Tieto členské štáty sme vybrali na základe vážených kritérií: významnosť (celkové výdavky EÚ, 30 %), reprezentatívnosť (počet uznaných organizácií výrobcov, 40 %; podiel organizácií výrobcov v sektore ovocia a zeleniny spomedzi všetkých organizácií výrobcov v danom členskom štáte, 20 %) a koncentrácia v sektore ovocia a zeleniny (priemerná podpora podľa organizácií výrobcov, 10 %). Na *ilustrácii 3* je zobrazené, ako sme získali dôkazy. V *prílohe II* sú podrobnejšie predstavené organizácie výrobcov v našej vzorke. Ak boli k dispozícii údaje od roku 2010 a boli relevantné, použili sme ich s cieľom poskytnúť širší prehľad trendov v sektore.

Ilustrácia 3 | Vykonané audítorské činnosti

Preskúmali sme

- právne predpisy EÚ týkajúce sa organizácií výrobcov od roku 1996,
- hodnotiace správy vypracované členskými štátmi za programové obdobie 2013 – 2018.

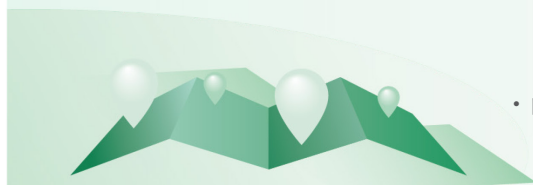

Analyzovali sme

- operačné programy 57 organizácií výrobcov a 5 združení organizácií výrobcov predložené v rokoch 2015 až 2024,
 - údaje Komisie o organizáciách výrobcov,
 - údaje Eurostatu o sektore ovocia a zeleniny.

Uskutočnili sme rozhovory

- s ministerstvami a platobnými agentúrami v Španielsku, vo Francúzsku, v Taliansku a Poľsku,
- s vedením a výrobcami z 19 organizácií výrobcov/združení organizácií výrobcov,
- s generálnym riaditeľstvom Európskej komisie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

Náš audit sa týkal

- **podrobne:** Španielska, Francúzska, Talianska, Poľska,
- **prostredníctvom hodnotiacich správ:** Belgicka, Česka, Nemecka, Holandska.

Zdroj: EDA.

11 Naša **metodika auditu** je v súlade s medzinárodnými audítorskými štandardmi vydanými Medzinárodnou organizáciou najvyšších kontrolných inštitúcií (INTOSAI).

Príloha II – Organizácie výrobcov, na ktoré sa vzťahuje audit

- 01** Náš audit sa týkal 57 organizácií výrobcov a 5 združení organizácií výrobcov v štyroch členských štátoch. Táto vzorka nebola vybraná tak, aby bola štatisticky reprezentatívna, ale aby pokrývala všetky typy organizácií výrobcov z hľadiska právneho postavenia (združenia, nadnárodné organizácie), veľkosti produkcie a počtu členov.
- 02** Z celkového počtu 62 organizácií bolo osobitne na audit vybraných 40: 11 v Poľsku (všetky aktívne organizácie v krajine), 10 v Španielsku a v Taliansku a 9 vo Francúzsku. Zvyšných 22 organizácií bolo kontrolovaných počas predchádzajúcich auditov vykonaných v rokoch 2015 až 2024 a dokumentáciu získanú počas týchto auditov sme použili na administratívnu preverku. Celkovo sme preskúmali 100 operačných programov z rôznych období financovania.
- 03** Väčšina organizácií v našej vzorke boli „jednoduché“ organizácie výrobcov. V EÚ je len málo združení organizácií výrobcov, preto predstavujú aj menšinu organizácií v našej vzorke (*ilustrácia 1*). Päť združení v našej vzorke sa nachádzalo vo Francúzsku a v Taliansku.

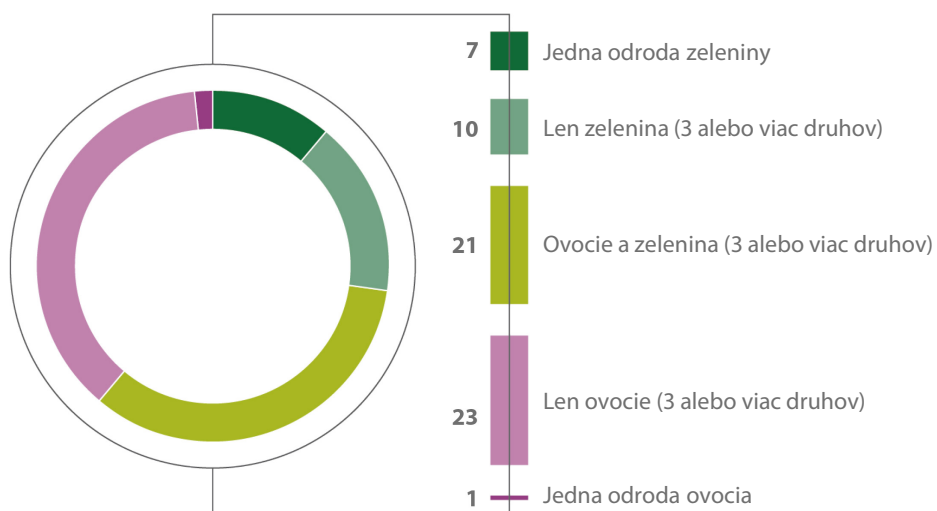
Ilustrácia 1 | Do nášho auditu sme zahrnuli všetky typy organizácií výrobcov

Zdroj: EDA.

- 04** Organizácie v našej vzorke pokrývali širokú škálu produkcie. Niektoré sa venujú len jednému druhu produkcie (napríklad len pestovaniu paradajok alebo len jablkám), ale väčšina z nich sa venuje viac ako trom druhom produktov (*ilustrácia 2*).

Ilustrácia 2 | Väčšina organizácií sa venuje viac ako trom druhom produktov

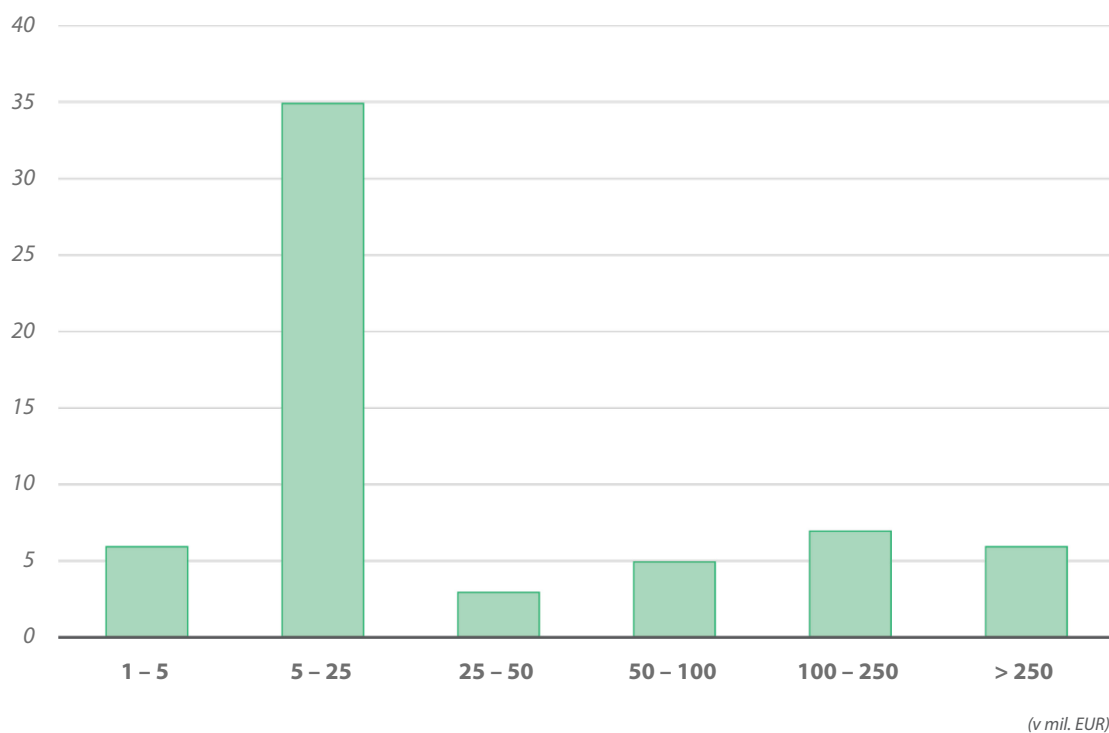

Zdroj: EDA.

05 V rámci 40 organizácií vybraných osobitne na tento audit sme vybrali organizácie všetkých veľkostí. Ostatných 22 organizácií bolo vybraných podľa metodiky auditov, ktoré sa v nich vykonávali. V celkovej vzorke mali najväčšie organizácie predávanú produkciu v hodnote viac ako 250 mil. EUR a najmenšie organizácie predávanú produkciu v hodnote 1 – 5 mil. EUR. Väčšina organizácií výrobcov v EÚ sú malé organizácie (bod 56), a tak je to aj v našej vzorke (*ilustrácia 3*).

Ilustrácia 3 | Väčšina organizácií v našej vzorke mala predávanú produkciu v hodnote menej ako 25 mil. EUR

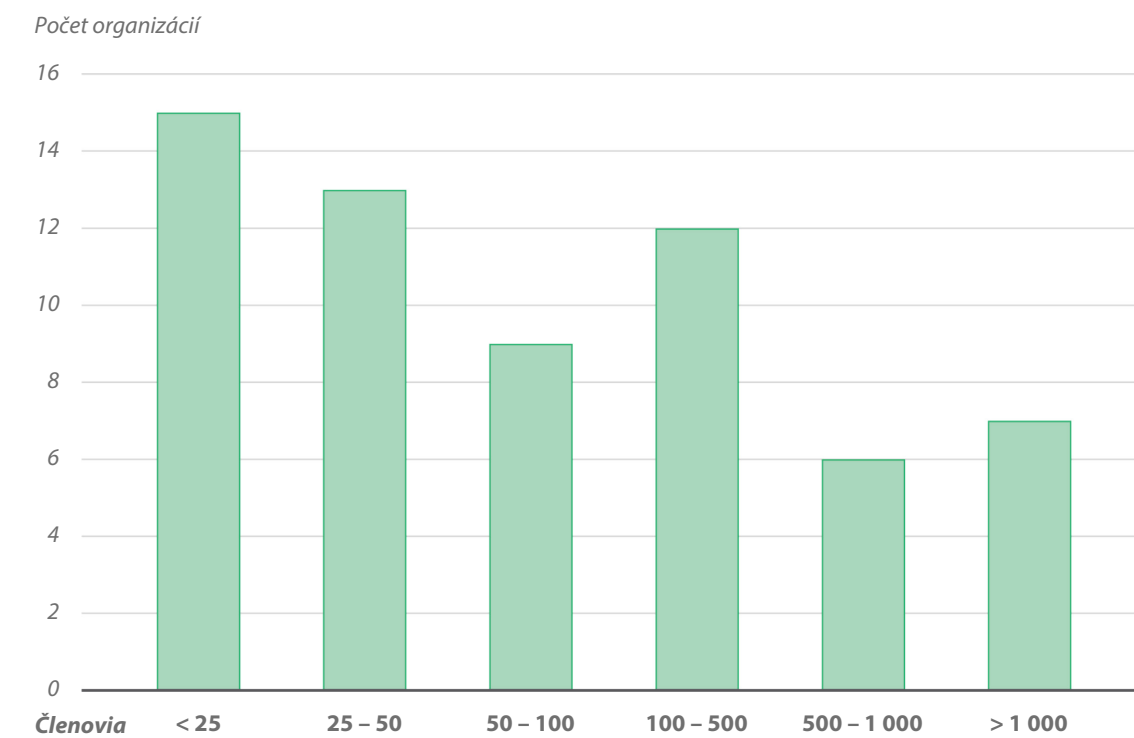
Počet organizácií

Zdroj: EDA.

- 06** Pri výbere organizácií výrobcov na tento audit sme nepoužili ako kritérium počet členov a toto kritérium sme nezohľadnili ani pri organizáciách vybraných počas iných auditov. Napriek tomu vzorka 62 organizácií pokrýva širokú škálu organizácií z hľadiska počtu členov (*ilustrácia 4*). Niektoré z najväčších organizácií sú združeniami organizácií výrobcov – počet členov zodpovedá súčtu členov jednotlivých organizácií v rámci združenia. Väčšina organizácií v našej vzorke sú malé organizácie, čo však zodpovedá všeobecnému rozloženiu v EÚ (bod 56).

Ilustrácia 4 | Polovica organizácií v našej vzorke má menej ako 50 členov

Zdroj: EDA.

Príloha III – Vývoj právneho rámca

Dotknuté problémy a ciele politiky sa od roku 1996 výrazne nezmenili

Tabuľka 1 | Výzvy v sektore ovocia a zeleniny sú stále aktuálne

	1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022	2023 – 2027
Uplatniteľné nariadenie	2200/1996	1182/2007	891/2017	
Problém	Čoraz väčšia koncentrácia dopytu			
Riešenie	Organizácie výrobcov sú základnými prvkami spoločnej organizácie trhu	Organizácie výrobcov sú hlavnými aktérmi v rámci schémy pre ovocie a zeleninu	Organizácie výrobcov a ich združenia by sa mali podporovať	
Prostriedok	Zoskupenie ponuky je viac ako kedykoľvek predtým hospodárskou nevyhnutnosťou	Zoskupenie ponuky je naďalej hospodárskou nevyhnutnosťou		
Cieľ	Posilniť postavenie výrobcov na trhu	Posilniť postavenie výrobcov na trhu	Posilniť vyjednávaciu silu výrobcov v sektore ovocia a zeleniny Podporiť spravodlivejšie rozdelenie pridanej hodnoty v rámci dodávateľského reťazca	

Tabuľka 2 | Hlavná činnosť a základné operácie organizácií výrobcov zostávajú nezmenené

	1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022 a 2023 – 2027
<i>Uplatniteľné nariadenie</i>	1432/2003	543/2011	1308/2013 – 891/2017
Hlavná činnosť organizácie výrobcov	Uvádzanie produktov členov organizácie na trh	Koncentrácia ponuky a uvádzanie na trh	Koncentrácia ponuky a uvádzanie produktov členov na trh
Organizácie výrobcov by mali mať k dispozícii zamestnancov, infraštruktúru a vybavenie potrebné na zabezpečenie základného fungovania	Vedomosti o produkcii členov Triedenie, skladovanie a balenie produkcie členov Riadenie obchodu a rozpočtu Centralizovaný systém účtovníctva a fakturácie	Vedomosti o produkcii členov Zber, triedenie, skladovanie a balenie produkcie členov Riadenie obchodu a rozpočtu Centralizovaný systém účtovníctva a fakturácie	Vedomosti o produkcii členov Zber, triedenie, skladovanie a balenie produkcie členov Uvádzanie produkcie členov na trh Riadenie obchodu a rozpočtu Centralizovaný systém účtovníctva a fakturácie založený na nákladoch

Tabuľka 3 | Ciele operačného programu sú stabilné už 30 rokov

1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022	2023 – 2027
2200/1996 (článok 15)	1182/2007 (článok 9)	1308/2013 (článok 33)	2115/2021 (článok 50)
a) budú obsahovať niektoré z cieľov uvedených v článku 11 a ostatných, ktoré obsahujú najmä: zdokonalenia kvality výrobku, zvyšovania obchodnej hodnoty výrobku, podpory výrobkov určených pre spotrebiteľov, tvorby odvetvia organických výrobkov, podpory integrovanej výroby alebo ostatných metód výroby berúc do úvahy ochranu životného prostredia a zníženie počtu stiahnutých výrobkov; b) budú zahŕňať činnosť na rozvoj používania takých technológií členmi výrobcami, ktoré neškodí životnému prostrediu, pokiaľ ide o metódy, ako aj o nakladanie s odpadovým materiálom [...].	a) plánovanie výroby; b) zlepšovanie kvality výrobkov; c) zvýšenie obchodnej hodnoty výrobkov; d) propagácia výrobkov v čerstvej alebo spracovanej forme; e) environmentálne opatrenia a metódy výroby s ohľadom na životné prostredie vrátane ekologického poľnohospodárstva; f) predchádzanie krízam a ich riadenie.	a) plánovanie výroby vrátane prognózy a sledovania výroby a spotreby; b) zlepšenie kvality výrobkov v čerstvej alebo spracovanej forme; c) zvýšenie obchodnej hodnoty výrobkov; d) propagácia výrobkov v čerstvej alebo spracovanej forme; e) environmentálne opatrenia, predovšetkým tie, ktoré sa týkajú vody, a spôsoby výroby s ohľadom na životné prostredie vrátane ekologického poľnohospodárstva; f) predchádzanie krízam a krízové riadenie.	a) plánovanie a organizácia výroby, prispôbovanie výroby dopytu (...); b) koncentrácia ponuky a uvádzanie výrobkov na trh; c) zlepšenie stredno- a dlhodobej konkurencieschopnosti (...); d) výskum a vývoj udržateľných výrobných metód (...); e) podpora, vývoj a uplatňovanie: i) výrobných metód a techník šetrných k životnému prostrediu; ii) výrobných postupov odolných proti škodcom a chorobám; iii) noriem v oblasti zdravia a dobrých životných podmienok zvierat (...); iv) znižovania množstva odpadu a takeého používania vedľajších produktov a nakladania s nimi, ktoré je šetrné k životnému prostrediu (...); v) ochrany a zvyšovania biodiverzity a udržateľného využívania prírodných zdrojov (...); f) prispievanie k zmierňovaniu zmeny klímy a adaptácii na ňu (...); g) zvýšenie obchodnej hodnoty a kvality výrobkov (...); h) propagácia a marketing výrobkov (...); i) zvyšovanie konzumácie výrobkov sektora ovocia a zeleniny (...); j) predchádzanie krízam a riadenie rizika (...); k) zlepšenie podmienok zamestnávania a presadzovanie povinností zamestnávateľa (...).

Tabuľka 4 | Členské štáty majú flexibilitu v rámci kritérií uznávania

	1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022 a 2023 – 2027	
Uplatniteľné nariadenie	1432/2003 a 2200/1996	1182/2007	1308/2013	891/2017
Minimálny počet členov	5 členov	Zodpovednosť členských štátov		
Minimálna hodnota predávanej produkcie	100 000 EUR			
Výrobcovia by mali celú svoju produkciu uvádzať na trh cez organizáciu výrobcov	Možná odchýlka, nie viac ako 25 %	Odchýlka ponechaná na členské štáty, ale <u>nie menej</u> ako 10 %		Odchýlka ponechaná na členské štáty, ale <u>nie viac</u> ako 25 % (40 % v prípade ekologickej poľnohospodárskej výroby)

Zvýšená zložitosť výpočtu pomoci a stropu pomoci

Tabuľka 5 | Zvýšená zložitosť pravidiel týkajúcich sa obmedzenia podpory EÚ

1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022 a 2023 – 2027	
2200/1996 (článok 15)	1182/2007	1308/2013 (článok 34)	2115/2021 (článok 52)
4 % hodnoty predávanej produkcie (VMP) 4,5 % od roku 1999	4,1 % VMP Organizácia výrobcov: 4,6 % za predpokladu, že sa časť prevyšujúca 4,1 % hodnoty predávanej produkcie použije výhradne na opatrenia súvisiace s predchádzaním krízam a krízovým riadením	4,1 % VMP Organizácia výrobcov: 4,6 % za predpokladu, že sa časť prevyšujúca 4,1 % hodnoty predávanej produkcie použije výhradne na opatrenia súvisiace s predchádzaním krízam a krízovým riadením Združenia organizácií výrobcov: 4,7 % za predpokladu, že časť prevyšujúca 4,1 % hodnoty predávanej produkcie sa využije výhradne na opatrenia súvisiace s predchádzaním krízam a krízovým riadením	Organizácia výrobcov: 4,1 % VMP Združenia organizácií výrobcov: 4,5 % VMP Nadnárodná organizácia výrobcov alebo nadnárodné združenie organizácií výrobcov: 5 % + 0,5 % za predpokladu, že suma presahujúca príslušný percentuálny podiel sa použije na jednu alebo viacero intervencií spojených s výskumom, so životným prostredím, s klímou, propagáciou, so zvýšenou konzumáciou ovocia a zeleniny a s krízou

Tabuľka 6 | Zvýšená zložitost' pravidiel týkajúcich sa mier spolufinancovania

1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022 a 2023 – 2027	
2200/1996 (článok 15)	1182/2007 (článok 10)	1308/2013 (článok 34)	2115/2021 (článok 52)
Základná sadzba: 50 % výdavkov			
60 % výdavkov v prípade: predloženia organizáciou výrobcov z členského štátu, v ktorom je miera organizovanosti nižšia ako 15 %	60 % výdavkov v prípade: - že organizácia výrobcov vykonáva nadnárodné činnosti, - že činnosti sa vykonávajú na medziodvetvovom základe, ekologickej poľnohospodárskej výroby, členských štátov, ktoré pristúpili k EÚ po roku 2004, - prvého operačného programu po zlúčení, - prvého operačného programu združenia organizácií výrobcov, - predloženia organizáciou výrobcov z členského štátu, v ktorom je miera organizovanosti nižšia ako 20 %, - najvzdialenejších regiónov, činnosti na propagáciu konzumácie ovocia a zeleniny u detí.	60 % výdavkov v prípade: - že organizácia výrobcov vykonáva nadnárodné činnosti, - že činnosti sa vykonávajú na medziodvetvovom základe, ekologickej poľnohospodárskej výroby, - prvého operačného programu po zlúčení, - prvého operačného programu združenia organizácií výrobcov, - predloženia organizáciou výrobcov z členského štátu, v ktorom je miera organizovanosti nižšia ako 20 %, - najvzdialenejších regiónov.	60 % výdavkov - nadnárodné činnosti týkajúce sa uvádzania na trh/marketingu, životného prostredia a klímy, ktoré vykonávajú nadnárodné organizácie výrobcov, - činnosti vykonávané na medziodvetvovom základe, - ekologická poľnohospodárska výroba, - prvý operačný program po zlúčení, - prvý operačný program organizácie výrobcov alebo združenia organizácií výrobcov, - predloženie organizáciou výrobcov z členského štátu, v ktorom je miera organizovanosti nižšia ako 20 %, - najvzdialenejšie regióny, - intervencie spojené s výskumom, so životným prostredím, s klímou, so zvýšenou konzumáciou ovocia a zeleniny, s krízou.
Nie je k dispozícii			80 % výdavkov v prípade: - viac ako 5 % výdavkov spojených s výskumom, - viac ako 20 % výdavkov spojených so životným prostredím a s klímou.
Nie je k dispozícii	100 % výdavkov spojených so stiahnutím z trhu (bezplatná distribúcia)		100 % výdavkov spojených: - so stiahnutím z trhu (bezplatná distribúcia), - s činnosťami súvisiacimi s odborným poradenstvom pre iné organizácie výrobcov.

Tabuľka 7 | Vyššie požiadavky na environmentálne opatrenia a výskum

	1996 – 2006	2007 – 2012	2013 – 2022 a 2023 – 2027	
<i>Uplatniteľné nariadenie</i>	<i>2200/1996 (článok 15)</i>	<i>1182/2007 (článok 9)</i>	<i>1308/2013 (článok 33)</i>	<i>2115/2021 (článok 50)</i>
Životné prostredie	Operačné programy budú zahŕňať činnosť na rozvoj používania takých technológií, ktoré neškodia životnému prostrediu (bez kvantifikácie)	operačné programy obsahujú dve alebo viaceré environmentálne opatrenia alebo aspoň 10 % výdavkov v rámci operačných programov sa vzťahuje na environmentálne opatrenia.	zahŕňa tri alebo viac činností spojených so životným prostredím a zmenou klímy a minimálne 15 % výdavkov bolo použitých na intervencie spojené s týmito cieľmi	
Výskum	Nie je k dispozícii			minimálne 2 % výdavkov bolo použitých na intervencie spojené s výskumom

Skratky

Skratka	Význam/vysvetlenie
HPP	Hodnota predávanej produkcie
OV	Organizácia výrobcov
SPP	Spoločná poľnohospodárska politika
ZOV	Združenie organizácií výrobcov

Glosár

Termín	Význam/vysvetlenie
Hodnotový reťazec	Všetky činnosti vykonávané s cieľom dodať produkty konečnému spotrebiteľovi, vrátane výroby, spracovania, distribúcie a maloobchodu.
Integrovaná výroba	Systém riadenia poľnohospodárskeho podniku zameraný na dosiahnutie ekonomickej životaschopnosti a súčasne environmentálnej udržateľnosti v dlhodobom horizonte.
Miera organizovanosti	Ukazovateľ, ktorý Komisia používa na meranie podielu organizácií výrobcov na trhu v danom sektore poľnohospodárstva.
Operačný program	V poľnohospodárstve viacročný pracovný plán, ktorý vypracúva organizácia výrobcov s cieľom dosiahnuť ciele stanovené v právnych predpisoch EÚ a v ktorom sa uvádzajú investície a opatrenia na spolufinancovanie zo strany EÚ.
Organizácia výrobcov	Zoskupenie výrobcov potravín, ktoré kolektívne uvádza na trh ich produkciu, plánuje spoločné aktivity a usiluje sa o zlepšenie postavenia výrobcov na trhu.
Reverzná aukcia	Ponukový systém, v ktorom výrobcovia stanovujú počiatočnú požadovanú cenu, ktorá sa v určitých intervaloch znižuje, kým sa nenájde kupujúci.

Odpovede Komisie

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2026-22>

Harmonogram

<https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2026-22>

Audítorský tím

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politík a programov EÚ alebo tém súvisiacich s riadením z konkrétnych rozpočtových oblastí. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny vplyv, pričom sa zohľadňujú riziká z hľadiska výkonnosti či zhody, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti uskutočnila audítorská komora I – Udržateľné využívanie prírodných zdrojov, ktorej predsedá členka EDA Joëlle Elvinger. Audit viedla členka EDA Keit Pentus-Rosimannus, podporu jej poskytla vedúca kabinetu Annikky Lamp a atašé kabinetu Daria Bochnar, hlavný manažér James McQuade, vedúca úlohy Marion Kilhoffer, zástupka vedúcej úlohy Servane De Becdelievre, audítorky a audítori Federica Di Marcantonio, Xavier Ignasi Farrero Gonzalez, Monika Urszula Gruszczyńska-Jasinska a Jarosław Smigiel. Jazykovú podporu poskytla Laura McMillan. Dunja Weibel poskytla grafickú podporu.

Zľava doprava: Federica Di Marcantonio, James McQuade, Keit Pentus-Rosimannus, Marion Kilhoffer, Servane De Becdelievre, Daria Bochnar.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2026

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v [rozhodnutí EDA č. 6/2019](#) o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licencií [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky použitia takéhoto obsahu.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší a nahrádza sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Fotografia na titulnej strane: © Európska únia. Zdroj: Európsky dvor audítorov.

Ilustrácie 1, 5, príloha I – ilustrácia 2 – ikony boli navrhnuté pomocou zdrojov z [Flaticon.com](#). © Freepik Company S.L. Všetky práva vyhradené.

Ilustrácie 1, 5, 7, príloha I – ilustrácia 1 – ikony boli navrhnuté pomocou zdrojov z © [stock.adobe.com](#).

Politika EDA týkajúca sa použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

Na súbore webových sídiel inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu sa poskytujú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

HTML	ISBN 978-92-849-8039-0	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/3052357	QJ-01-26-037-SK-Q
PDF	ISBN 978-92-849-8040-6	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/7753135	QJ-01-26-037-SK-N

AKO CITOVAŤ

Európsky dvor audítorov, [osobitná správa 22/2026](#): Organizácie výrobcov v sektore ovocia a zeleniny – Úrodná pôda pre konkurencieschopnosť, ak sa starostlivo udržiava, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026.

Výrobcovia ovocia a zeleniny v EÚ v čoraz väčšej miere zápasia s hospodárskymi a environmentálnymi výzvami a s tým, aby zostali konkurencieschopní na meniacom sa trhu. Organizácie výrobcov ponúkajú potenciálne riešenie: členovia môžu nakupovať zariadenia, predávať svoje výrobky a spoločne vyjednávať o lepších cenách. EÚ poskytuje týmto organizáciám finančnú pomoc na vykonávanie operačných programov. Posudzovali sme, či sa pomocou tejto podpory zlepšila konkurencieschopnosť výrobcov a zatriktívili organizácie výrobcov. Zistili sme, že hoci podpora EÚ pomáha organizáciám výrobcov posilňovať ich konkurencieschopnosť, členské štáty ani Komisia nerobia dosť pre to, aby sa vstup do takýchto organizácií stal lákavým. Odporúčame, aby Komisia uľahčila porovnávanie vykonávania politik členských štátov, spolupracovala s členskými štátmi na zvýšení atraktívnosti organizácií výrobcov a zjednodušila platné rozpočtové pravidlá.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY
DVOR
AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií
Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/contact
Webová stránka: eca.europa.eu
Sociálne siete: @EUauditors